

Το παρόν εκπονήθηκε στο πλαίσιο
του Υποέργου 7 «Σχεδίαση και εφαρμογή εξειδικευμένης εκπαίδευσης»
της Πράξης «Δημιουργία γραφείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού
και σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας»

(Γ' ΚΠΣ, ΕΠΕΑΕΚ II, Μέτρο 2.3, Ενέργεια 2.3.2)

που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Κ.Π.Σ.
ΜΟΝΑΔΑ Α1

ΑΝΑΔΟΧΟΣ

ΕΝΩΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ

ΜΕΝΤΩΡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.

ΔΕΛΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.

INTEGRATION ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ Α.Ε.

Ανάπτυξη παντού. Ανάπτυξη για όλους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

9.	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΕ	5
9.1	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	5
9.1.1.	Εφαρμογή και διαχείριση προγραμμάτων εκπαίδευσης στο χώρο της ΤΕΕ	7
9.1.2.	Σχεδιασμός – Οργάνωση – Υλοποίηση προγραμμάτων	19
9.1.3.	Η Αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης στο χώρο της ΤΕΕ	38
9.2.	Διαχείριση προγραμμάτων στο πλαίσιο λειτουργίας δομών ΣΕΠ. Εξοικείωση με προ- γράμματα ΕΠΕΑΕΚ	50
9.2.1.	Προγράμματα που υλοποιήθηκαν στον τομέα της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση	52
9.2.2.	Η εκπαίδευση Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της ΤΕΕ, στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II	54
	Βιβλιογραφία	56

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΕ

9.1. Συντονισμός και Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Σκοπός του κεφαλαίου

Το πρώτο μέρος του κεφαλαίου αυτού έχει σκοπό να δώσει μια πρώτη εικόνα για τα χαρακτηριστικά, το περιεχόμενο και τους στόχους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στον τομέα της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Επιπλέον στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται παραδείγματα προγραμμάτων τα οποία απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς ή συντελεστές της ΤΕΕ και έχουν ενταχθεί στο ΕΠΕΑΕΚ II.

Στο δεύτερο μέρος του κεφαλαίου παρουσιάζονται και αναλύονται τα βασικά στάδια του σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στη συνέχεια περιγράφονται η μεθοδολογία και οι διαδικασίες υλοποίησης προγραμμάτων. Η παρουσίαση εμπλουτίζεται με παραδείγματα και ασκήσεις, ούτως ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή κατανόηση εννοιών και διαδικασιών, αλλά και η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των εκπαιδευομένων.

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Ο ρόλος του επαγγελματικού σχολείου σήμερα είναι πολύ σημαντικός για την κοινωνία όχι μόνο επειδή στην Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση εμπλέκονται οικονομικά και κοινωνικά-πολιτικά ενδιαφέροντα, αλλά κυρίως επειδή συναρθρώνεται η τεχνολογία με την παιδεία σε μια καθαρά τεχνοκρατούμενη εποχή.

Οι γρήγορες παραγωγικές και οργανωτικές μεταλλαγές οδηγούν σε γρήγορη απαξίωση της κερτημένης γνώσης και σε μεγάλες ανακατατάξεις στην αγορά εργασίας. Περίπου 70 % της συσσωρευμένης γνώσης ενός πτυχιούχου απαξιώνεται πια εντός μιας δεκαετίας. Νέα επαγγέλματα εμφανίζονται στο προσκήνιο ενώ ο κάθε πολίτης θα αναγκαστεί να αλλάξει επάγγελμα 4 και 5 φορές στη ζωή του.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες προβάλλει έντονη η κοινωνική ανάγκη όχι μόνο για ενίσχυση του γνωστικού υπόβαθρου του κάθε νέου πολίτη αλλά και για συνεχή εμπλουτισμό και ανανέωση των γνώσεων και δεξιοτήτων του. Ταυτόχρονα αλλάζει ο χαρακτήρας της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Μπροστά σ' αυτές τις μεγάλες αλλαγές το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να αναπτύξει νέες δομές, να διευρύνει τις προσφερόμενες υπηρεσίες και να χρησιμοποιήσει νέες εκπαιδευτικές μεθόδους για την ποιοτική αναβάθμιση, ώστε να ανταποκριθεί με επιτυχία στις εξελίξεις.

Οι γρήγορες αλλαγές στην τεχνολογία, η έκρηξη των πληροφοριών και οι αλλαγές που αυτές επιβάλλουν στην αγορά εργασίας και στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθιστούν τη διεύρυνση των εκπαιδευτικών επιλογών επιτακτική ανάγκη. Ο κάθε πολίτης πρέπει να μπορεί να επιλέγει τον τόπο, το χρόνο και το εύρος της εκπαίδευσης και κατάρτισης του, ώστε να μπορεί να αντεπεξέλθει στις

επαγγελματικές, οικονομικές και κοινωνικές του επιδιώξεις. Πρέπει ταυτόχρονα να έχει αναπτύξει τις βασικές δεξιότητες, που απαιτούνται για να κάνει ενσυνείδητες επιλογές.

Στην κοινωνία της γνώσης, το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να διευρύνει τις ικανότητες του ατόμου για μάθηση, για κριτική αφομοίωση, για χρήση σύγχρονων μεθοδολογικών εργαλείων, για δημιουργική σύνθεση και χρήση των πληροφοριών. Οφείλει, επίσης, να τον εφοδιάσει με αυτά τα προσόντα, που θα του επιτρέψουν να ακολουθήσει μια επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία.

Η Δευτεροβάθμια Τεχνική Εκπαίδευση λειτουργεί στη σημερινή της μορφή βάσει του ν. 2640/98 και έχει ως θεμελιώδη στόχο της το συνδυασμό της γενικής παιδείας με την εξειδικευμένη Τεχνική Επαγγελματική γνώση, με απώτερο σκοπό την επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων της στην παραγωγική διαδικασία. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο λειτουργίας της η ΤΕΕ στην Ελλάδα επιχειρεί την:

- Ανάπτυξη και διεύρυνση της γενικής μόρφωσης των μαθητών, με μαθήματα και δραστηριότητες που ενισχύουν την ικανότητά τους στην επεξεργασία της γνώσης και την επαφή τους με το σημερινό οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον.
- Ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών.
- Ανάπτυξη επαγγελματικών γνώσεων και ικανοτήτων των μαθητών, όχι σε επίπεδο ειδίκευσης - αποκλειστικής κατάρτισης, αλλά σε επίπεδο ειδικότητας. Ο συγκεκριμένος στόχος βρίσκεται στον πυρήνα της στρατηγικής του συστήματος της ΤΕΕ και συνδέεται άμεσα με τους ευρωπαϊκούς και εθνικούς στόχους για την ενίσχυση της Απασχόλησης και την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων.
- Διασφάλιση της δυνατότητας ελεύθερης επιλογής, των ίσων ευκαιριών, της κοινωνικής και επαγγελματικής καταξίωσης των αποφοίτων της.

Η φοίτηση των μαθητών γίνεται σε δύο κύκλους Σπουδών. Ο 1ος κύκλος διαρκεί δύο χρόνια και μπορεί να οδηγήσει σε πτυχίο 1ου κύκλου - επιπέδου II, ενώ ο 2ος ένα χρόνο. Οι απόφοιτοι του 2ου κύκλου μπορούν είτε λαμβάνοντας πτυχίο 2ου κύκλου - επιπέδου III να βγουν στην παραγωγή είτε να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα ΤΕΙ, μετά από εισιτήριες εξετάσεις σε 3 πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα.

Σήμερα, λειτουργούν 14 τομείς με 45 ειδικότητες.

Η αρμοδιότητα του προγραμματισμού, της διοίκησης και του ελέγχου λειτουργίας της ΤΕΕ ανήκει στο Τμήμα Β-ΤΕΕ της Δ/σης Σπουδών ΔΕ του Υπ.Ε.Π.Θ, το οποίο σε οριοθετημένη συνεργασία με τις βαθμίδες της περιφερειακής διοίκησης κατευθύνει και υποστηρίζει το έργο της ΤΕΕ.

Ως προς την παιδαγωγική και επιστημονική του πλευρά, το έργο της ΤΕΕ υποστηρίζεται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το οποίο γνωμοδοτεί και διαμορφώνει από κοινού με το Τμήμα Β-ΤΕΕ τα Προγράμματα Σπουδών και γενικά το παιδαγωγικό και λειτουργικό πλαίσιο της ΤΕΕ στην Ελλάδα.

Την τελευταία δεκαετία η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση (ΤΕΕ) έγινε πολύ σημαντική, όχι μόνο ως ουσιαστικό τμήμα της σύγχρονης επαγγελματικής εκπαίδευσης αλλά και ως δρόμος προς την αγορά εργασίας.

Τελευταίες και σύγχρονες μελέτες υπογραμμίζουν τον ρόλο της ΤΕΕ ως κοινό χώρο σχεδιασμού εκπαίδευσης στην Ευρώπη, διότι υπάρχει μεγάλη ποικιλία δομών και σκοπών συστημάτων ΤΕΕ σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα-μέλος.

9.1.1. Εφαρμογή και διαχείριση προγραμμάτων εκπαίδευσης στο χώρο της ΤΕΕ

Χαρακτηριστικά και στόχοι εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II

Η αντιμετώπιση των προκλήσεων που προκύπτουν από την ανάγκη εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης, στηρίζεται στη βελτίωση και στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, καθώς και στον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών υποδομών. Μέσα από την συστηματική αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, εκτιμάται ότι θα αναπτυχθεί μια συνολική αντίληψη που θα συνδέσει τους επιμέρους παράγοντες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθιστώντας το εκπαιδευτικό σύστημα πιο σύγχρονο και αποτελεσματικό σε σχέση με το υπάρχον.

Η βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στηρίζεται κυρίως στους εκπαιδευτικούς, στους οποίους πρέπει να εξασφαλίζονται τα εφόδια εκείνα που τους επιτρέπουν να επιτελέσουν το έργο τους αποτελεσματικά. Επειδή οι απαιτήσεις της κοινωνίας ως προς τις γνώσεις και τις δεξιότητες των μαθητών ή των σπουδαστών έχουν αυξηθεί, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις της τεχνολογίας και να προσαρμόζονται στις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν τα μέσα (εκπαιδευτικό υλικό, βιβλιοθήκες, εργαστήρια, κ.λπ.) και την διοικητική υποστήριξη που απαιτείται για να φέρουν εις πέρας την αποστολή τους.

Η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, απαιτεί την υιοθέτηση παρεμβάσεων που θα κάνουν πιο συστηματική την προσπάθεια για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης, θα προωθήσουν την σφαιρική και συστηματική αξιολόγηση όλων των βαθμίδων και όλων των συντελεστών της εκπαίδευσης και θα αναπτύξουν ή θα αξιοποιήσουν τις υποδομές της εκπαίδευσης.

Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο στην κατεύθυνση της προώθησης της κοινωνίας της γνώσης είναι και βασική συνιστώσα του Ε.Π για την Εκπαίδευση που αποτελεί επίσης και προτεραιότητα του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008.

Το συμπλήρωμα Προγραμματισμού ΕΠΕΑΕΚ II διαρθρώνεται σε τέσσερα επίπεδα ανάλυσης των παρεμβάσεων:

1. τους Άξονες Προτεραιότητας:

Ο **Άξονας Προτεραιότητας Α2:** Αναφέρεται στην προώθηση και βελτίωση της εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης

2. τα Μέτρα:

Στο **Μέτρο 2.1.:** Αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης εντάσσονται τρεις Ενέργειες, οι οποίες αφορούν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης, στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των συντελεστών του και τέλος στην ανάπτυξη-ενίσχυση των βιβλιοθηκών της δευτεροβάθμιας και της ανώτατης εκπαίδευσης.

3. τις Ενέργειες:

Ενέργεια 2.1.1: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Οι σημερινές “κοινωνίες της γνώσης και της πληροφορίας” απαιτούν από τον εκπαιδευτικό να είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται τις ανάγκες του μαθητή και του σχολείου, καθώς και τα μηνύματα των καιρών και να αναλαμβάνει τις απαραίτητες πρωτοβουλίες αλλά και τη σχετική ευθύνη, μέσα σε ένα πολύ γενικό πλαίσιο που θα καθορίζεται από την πολιτεία.

Για να μπορέσει να ανταποκριθεί ο εν ενεργεία εκπαιδευτικός στις σύγχρονες απαιτήσεις, πρέπει να καθιερωθεί μια συνεχής επιμορφωτική διαδικασία από την είσοδό του εκπαιδευτικού στο επάγγελμα έως την αφυπηρέτησή του. Μια πολύ γενική αρχή μπορεί να προσδιοριστεί ως εξής: επιβάλλεται μια επιμόρφωση μικρής, ως επί το πλείστον διάρκειας αλλά μεγάλης εμβέλειας, με κριτήριο τον αριθμό των καταρτιζόμενων εκπαιδευτικών, αποκεντρωμένη, επαναλαμβανόμενη και πολυμορφική με αφετηρία τις εθνικές εκπαιδευτικές προτεραιότητες και τις διαπιστωμένες ανάγκες των εκπαιδευτικών.

4. ΤΙΣ Κατηγορίες Πράξεων:

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης περιλαμβάνει ενδεικτικά τις εξής **κατηγορίες Πράξεων**:

α) *Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών*

Τα θέματα της συντονισμένης και συνεχούς επιμόρφωσης αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά μέσω του «Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών» (ιδρυτικός Νόμος 2986/13-2-2002), ο οποίος έχει αρμοδιότητα για όλα τα θέματα που αναφέρονται σε επιμορφωτικές δραστηριότητες, οι οποίες αφορούν τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, πλην της τριτοβάθμιας, και όλων των τύπων σχολείων.

Ο Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών έχει την εξής αποστολή:

- Το σχεδιασμό της επιμορφωτικής πολιτικής και την υποβολή σχετικών προτάσεων στο ΥΠΕΠΘ.
- Το συντονισμό όλων των μορφών και τύπων της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης, καθώς και την κατάρτιση στελεχών επιμόρφωσης.
- Την υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων και την ανάθεση επιμορφωτικού έργου σε αρμόδιους φορείς, την κατανομή και διαχείριση των πόρων που διατίθενται για το σκοπό αυτό.
- Την αξιολόγηση όλων των επιμορφωτικών δράσεων και την πιστοποίηση προσόντων και τίτλων επιμόρφωσης.
- Την πιστοποίηση των επιμορφωτών και τη δημιουργία μητρώου επιμορφωτών.

β) *Ταχύρρυθμα και μικρής διάρκειας επιμορφωτικά προγράμματα*

Τα ταχύρρυθμα και μικρής διάρκειας επιμορφωτικά προγράμματα στόχο έχουν την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στους τομείς της επιστημονικής και παιδαγωγικής ενημέρωσης σε θέματα αλλαγής σχολικών προγραμμάτων, εισαγωγής νέων μαθημάτων, νέων σχολικών βιβλίων ή νέων διδακτικών μέσων και μεθόδων καθώς και καινοτομικά εκπαιδευτικά σχέδια.

Επίσης προβλέπεται η επιμόρφωση εκπαιδευτικών που χρησιμοποιούν εργαστήρια. Η επιμόρφωση αυτή πραγματοποιείται ενδοεργαστηριακά στα σχολεία και είναι αναγκαία επειδή παρατηρείται το φαινόμενο της ανεπαρκούς χρήσης του εργαστηριακού εξοπλισμού, κυρίως γιατί οι εκπαιδευτικοί δεν γνωρίζουν τη λειτουργία του.

γ) *Ενδοσχολική Επιμόρφωση*

Η ενδοσχολική επιμόρφωση απευθύνεται στο διδακτικό προσωπικό μιας σχολικής μονάδας και έχει ως βασικό στόχο να καλύψει τις επιμορφωτικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του διδακτικού προσωπικού, καθώς και τα εκπαιδευτικά - παιδαγωγικά - διοικητικά προβλήματα του συ-

γκεκριμένου σχολείου. Αποβλέπει στην ενίσχυση της αυτονομίας της σχολικής μονάδας καθώς και της ποιότητας των υπηρεσιών εκπαίδευσης που παρέχει.

Η ενδοσχολική επιμόρφωση είναι παράλληλη με την εργασία και διεξάγεται στο πλαίσιο του προσωπικού ή του επαγγελματικού χρόνου των εκπαιδευτικών. Φορέας της επιμόρφωσης είναι η σχολική μονάδα, πραγματοποιείται δηλαδή με πρωτοβουλία και ευθύνη του ίδιου του σχολείου. Τα θέματα των επιμορφωτικών σεμιναρίων προκύπτουν από την ανίχνευση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών σε συνάρτηση με τους στόχους και τις προτεραιότητες του συγκεκριμένου σχολείου. Η ενεργοποίηση και ενίσχυση των σχολικών μονάδων για την επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού τους αναμένεται να οδηγήσει σε μαζικοποίηση της επιμόρφωσης των εν υπηρεσία εκπαιδευτικών, σε σύντομο χρονικό διάστημα.

δ) Επιμορφωτικά προγράμματα μέσης και μακράς διάρκειας

Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς οι οποίοι στη συνέχεια θα λειτουργήσουν ως παράγοντες για τη διάχυση της νέας γνώσης και του σύγχρονου προβληματισμού στα σχολεία. Τα προγράμματα αποβλέπουν στον εκσυγχρονισμό και εμπλουτισμό των γνώσεων των εκπαιδευτικών στα αντικείμενα διδασκαλίας και στην παιδαγωγική-διδακτική κατάρτιση, με ειδικότερους στόχους τόσο τη διεύρυνση των γνώσεών τους σε συγγενή γνωστικά αντικείμενα όσο και στις αναμενόμενες ευεργετικές επιδράσεις που αναμένεται να έχει η αποστασιοποίησή τους για ένα χρονικό διάστημα από την εκπαιδευτική πράξη και η ταυτόχρονη δραστηριοποίησή τους στο περιβάλλον της ανώτατης εκπαίδευσης.

Παρόμοια προγράμματα προβλέπονται και για τους πτυχιούχους που θέλουν να εξειδικευτούν στη Συμβουλευτική και στον Προσανατολισμό και στην Γενική Τεχνολογία.

ε) Εκπαιδευτικά προγράμματα για την ακαδημαϊκή και επαγγελματική αναβάθμιση εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης – εξομοίωση

Με τα προγράμματα αυτά επιδιώκεται η αναβάθμιση της ποιότητας των βασικών σπουδών των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και ιδίως εκείνων που δεν είχαν τη δυνατότητα παρακολούθησης των Παιδαγωγικών Τμημάτων. Με τα προγράμματα εξομοίωσης, που εμφανίζουν τη μορφή της συμπληρωματικής εκπαίδευσης, επιτυγχάνεται η ολοκλήρωση και επέκταση της βασικής επαγγελματικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών, η απόκτηση γνώσεων που αφορούν νέες γνωστικές περιοχές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις (π.χ. πληροφορική, ευρωπαϊκά θέματα, αγωγή περιβάλλοντος, καταναλωτή και υγείας κ.λπ.) και η υιοθέτηση συμπεριφορών που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις του μορφωτικού και κοινωνικού ρόλου του σχολείου.

στ) Επιμόρφωση στελεχών διοίκησης της εκπαίδευσης

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται στην ενημέρωση, εξοικείωση και επιμόρφωση σε προγράμματα διοίκησης και διαχείρισης της σχολικής μονάδας. Αποδέκτες είναι τα στελέχη της εκπαίδευσης, καθώς και οι εκπαιδευτικοί που ενδιαφέρονται να καλύψουν θέσεις στελεχών στη διοίκηση της εκπαίδευσης. Η βελτίωση της διοικητικής οργάνωσης και διαχείρισης της σχολικής μονάδας, των Διευθύνσεων και των Γραφείων πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τεχνικής εκπαίδευσης συνδέεται στενά με το έργο του εκπαιδευτικού και συντελεί στην πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματική παροχή διδακτικού έργου.

ζ) Προγράμματα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης

Τα προγράμματα αυτής της κατηγορίας προωθούν και ενθαρρύνουν την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην οργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης από απόσταση. Ως στόχο έχουν το να προσφέρουν στους Έλληνες εκπαιδευτικούς προγράμματα επιμόρφωσης με μεγάλο βαθμό προσαρμοστικότητας και ευελιξίας ως προς τον τρόπο, τον τόπο, το χρόνο, το ρυθμό και το περιεχόμενο της επιμορφωτικής διαδικασίας. Με την χρήση της νέας τεχνολογίας μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά αρκετά από τα εμπόδια που συναντούσε μέχρι σήμερα η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, όπως είναι τα θέματα αναπλήρωσης, μετακινήσεων, ρυθμού κατάρτισης, αλληλεπίδρασης επιμορφούμενων και επιμορφωτών, κ.λπ.

Παραδείγματα προγραμμάτων εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης:

- Δομημένα προγράμματα από απόσταση με υποστήριξη επιμορφωτή.
- Δημιουργία κοινοτήτων μάθησης.
- Εικονική τάξη, κ.ά.

η) Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς

Η εισαγωγική επιμόρφωση θεωρείται σήμερα απαραίτητη για τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς, λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί ανάμεσα στη λήψη του πτυχίου και το διορισμό τους. Η εισαγωγική επιμόρφωση θεωρείται υποχρεωτική για όλους τους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς στους οποίους χορηγείται βεβαίωση συμμετοχής.

θ) Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Στόχος της κατηγορίας πράξεων αυτής είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η δράση θα διαρθρωθεί σε 2 επίπεδα και οι εκπαιδευτικοί θα επιμορφωθούν σε βασικές δεξιότητες χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και στη χρήση τους στην διδασκαλία των μαθημάτων.

Στόχος του προγράμματος είναι να επιμορφωθούν περίπου 50.000 εκπαιδευτικοί.

Παραδείγματα προγραμμάτων εκπαίδευσης στην ΤΕΕ

«Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών των ΤΕΕ, ΣΕΚ, ΕΠ.Α.Λ. και ΕΠ.Α.Σ., για να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα της σχεδιαζόμενης αναβάθμισης του θεσμού της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης» (2007-2008)

Οι τρεις κύκλοι επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της Πράξης/ Έργου με τίτλο: «*Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών των ΤΕΕ, ΣΕΚ, ΕΠ.Α.Λ. και ΕΠ.Α.Σ., για να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα της σχεδιαζόμενης αναβάθμισης του θεσμού και Αξιολόγηση των Πιλοτικών Πράξεων*» και περιλαμβάνονται στην κατηγορία πράξης 2.3.2.ια, η οποία αναφέρεται στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και εξελίσσεται από το 2003, ενώ η Αξιολόγηση των πράξεων της ΤΕΕ αναφέρεται στην κατηγορία πράξης 2.3.2.η, η οποία και αυτή εξελίσσεται από το έτος 2004 μέχρι και το τέλος αυτού του έτους (2008).

Το έργο και της επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών και της Αξιολόγησης των πράξεων της ΤΕΕ, περιλαμβάνεται στο Μέτρο 2.3 του ΕΠΕΑΕΚ II και αποτελεί μέρος του Action Plan για την ΤΕΕ που εκπονήθηκε το 2002.

Τελικός Δικαιούχος/ Υπεύθυνος Φορέας Υλοποίησης του συνόλου της πράξης/ έργου, είναι το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ).

Αντικείμενο του προγράμματος επιμόρφωσης

Η συγκεκριμένη κατηγορία Πράξης, η οποία αναφέρεται στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, περιλαμβάνει ως κύριο κορμό της τρεις (3) κύκλους επιμορφωτικών σεμιναρίων των εκπαιδευτικών και των διοικητικών στελεχών της ΤΕΕ, κατά το χρονικό διάστημα που υλοποιούνται οι πράξεις του ΕΠΕΑΕΚ II, για την Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση.

Τα σεμινάρια αφορούν σε μια συστηματική διαχρονική ενημέρωση και επιμόρφωση, κυρίως των εκπαιδευτικών, αλλά και των διοικητικών στελεχών, σχετικά με τις λεπτομέρειες της σχεδιασθείσας ή/ και σχεδιαζόμενης αναβάθμισης της λειτουργίας και της θέσης των Σχολικών Μονάδων της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, στο Ελληνικό εκπαιδευτικό περιβάλλον, στην Ελληνική Επιχειρηματική βάση και στην κοινωνία της χώρας γενικότερα. Η αναβάθμιση της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης αναφέρεται στην αναμόρφωση του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου, καθώς και στον σχεδιασμό και υλοποίηση καινοτόμων εκπαιδευτικών πράξεων και εκσυγχρονισμό της κτιριακής και εκπαιδευτικής υποδομής των Σχολικών Μονάδων και Εργαστηρίων.

Με τα σεμινάρια αυτά επιδιώκεται η εξασφάλιση της ενεργής συμμετοχής, αλλά και υποστήριξης των εκπαιδευτικών και διοικητικών στελεχών της ΤΕΕ στις παρεμβάσεις που έχουν σχεδιασθεί ή σχεδιάζονται, έτσι ώστε και αυτοί να συμβάλλουν με τη σειρά τους, στο μέτρο και στο βαθμό που τους αναλογεί με την συμμετοχή τους, στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

Πιο αναλυτικά, τα αντικείμενα ενημέρωσης/ πληροφόρησης και επιμόρφωσης αναφέρονται στα εξής θέματα:

- Το νέο θεσμό της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, τις διαχρονικές εξελίξεις σ' αυτή και τους επιδιωκόμενους στόχους.
- Τη σχεδιασθείσα ή εκάστοτε σχεδιαζόμενη αναβάθμιση των ΤΕΕ, ΣΕΚ και στη συνέχεια των ΕΠ.Α.Λ. και ΕΠ.Α.Σ., με την υλοποίηση όλων των κατηγοριών πράξεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΠΕΑΕΚ II.
- Τη φιλοσοφία, τους στόχους και το περιεχόμενο των πράξεων της ΤΕΕ.
- Τον τρόπο, διαδικασίες και στάδια εφαρμογής των πράξεων της ΤΕΕ.
- Την πορεία υλοποίησης και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής αυτών των πράξεων.
- Τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται από την εφαρμογή τους, τόσο ποσοτικά, όσο και ποιοτικά.
- Τα προβλήματα, δυσκολίες και εμπόδια που παρουσιάστηκαν ή παρουσιάζονται κατά την υλοποίηση των πράξεων και τους τρόπους αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων/ δυσκολιών.
- Τις απόψεις των βασικών συμμετεχόντων στην υλοποίηση κάθε πράξης (κυρίως μαθητών και καθηγητών, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις πράξεων των γονέων και του επιχειρηματικού κόσμου), ως αποτέλεσμα της διενεργούμενης αξιολόγησης κάθε πράξης κατόπιν εξειδικευμένης έρευνας πεδίου.

Το συνολικό έργο της επιμόρφωσης πραγματοποιείται σε τρεις κύκλους σεμιναρίων, ενώ κάθε κύκλος έχει δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο γίνεται η ενημέρωση/ επιμόρφωση των επιμορφωτών/

πολλαπλασιαστών, με οργανωμένο πρόγραμμα διημερίδας, με τόπο διεξαγωγής στην Αθήνα (όπως αυτή η διημερίδα που πραγματοποιείται τούτο το Σαββατοκύριακο), με εισηγήσεις για κάθε πράξη από εκπροσώπους/ χειριστές των Τελικών Δικαιούχων/ φορέων υλοποίησης των Πράξεων και το αντίστοιχο επιμορφωτικό υλικό.

Στο δεύτερο στάδιο γίνεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και στελεχών της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, με αντίστοιχες διημερίδες σε κάθε νομό της Χώρας, με εισηγητές τους επιμορφωτές/ πολλαπλασιαστές που παρακολούθησαν τα σεμινάρια του πρώτου σταδίου κάθε κύκλου επιμόρφωσης.

Σκοπός/ Στόχος του προγράμματος επιμόρφωσης

Κύριος στόχος της Πράξης της Ευαισθητοποίησης/ επιμόρφωσης είναι η συστηματική και αποτελεσματική ενημέρωση των εκπαιδευτικών, κυρίως, αλλά και των διοικητικών στελεχών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, σχετικά με το χαρακτήρα και τις λεπτομέρειες της σχεδιαζόμενης αναβάθμισης και η ως εκ τούτου ευαισθητοποίησή τους και πληροφόρησή τους, ώστε να εξασφαλισθεί η ενεργή συμμετοχή και υποστήριξή τους στις σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις στα Σχολεία και να συμβάλλουν και αυτοί με τη σειρά τους και στο βαθμό που τους αναλογεί, στην επιτυχία των επιδιωκόμενων στόχων.

Ειδικοί στόχοι της Πράξης είναι:

- Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας για τις σχεδιασθείσες και σχεδιαζόμενες Πράξεις της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, τη σημασία τους, τον τρόπο και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η ενεργός συμμετοχή σε αυτές.
- Η πληροφόρηση όλων των συμμετεχόντων παραγόντων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης επί της διαδικασίας αναβάθμισης του θεσμού, μέσω της υλοποίησης των Πράξεων της ΤΕΕ, προκειμένου αυτοί να συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση.
- Η ενεργός συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας στη διάχυση της πληροφόρησης και ενημέρωσης επί των διαδικασιών αναβάθμισης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, στη μαθητική κοινότητα και στο ευρύ κοινό.
- Η πληροφόρηση/ γνωστοποίηση της εκπαιδευτικής και λοιπής στελεχιακής κοινότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, του τρόπου εφαρμογής των πράξεων, των προβλημάτων/ δυσκολιών που εμφανίζονται κατά την υλοποίησή τους και των τρόπων αντιμετώπισης αυτών των δυσκολιών/ προβλημάτων.
- Οι προοπτικές εφαρμογής των πράξεων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και η συμβολή τους στην αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Διαδικασίες/ ενέργειες υλοποίησης του προγράμματος

Η Πράξη της επιμόρφωσης υλοποιείται με βάση τις παρακάτω διαδικασίες/ ενέργειες:

- Συγκρότηση της «Ομάδας Έργου» για την Επιστημονική και Τεχνική Υποστήριξη της υλοποίησης της Πράξης.
- Δημιουργία «Οδηγού Ενημέρωσης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δράσης (Action plan) για την ΤΕΕ».
- Συγκρότηση σώματος επιμορφωτών και πραγματοποίηση του 1ου κύκλου επιμόρφωσής τους.
- Διενέργεια 1ου κύκλου διημερίδων για τη γενική ενημέρωση του εκπαιδευτικού κόσμου στο σύνολο των σχολικών μονάδων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.
- Πραγματοποίηση 2ου κύκλου επιμόρφωσης των επιμορφωτών.

- Διενέργεια 2ου κύκλου διημερίδων για την ενημέρωση του εκπαιδευτικού κόσμου ως προς την εκ των προτέρων και ενδιάμεση αξιολόγηση της γενικευμένης εφαρμογής των πράξεων.
- Υλοποίηση 3ου κύκλου επιμόρφωσης των επιμορφωτών, με κύριο αντικείμενο τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων κάθε Πράξης.
- Διενέργεια 3ου κύκλου διημερίδων για τη γενική ενημέρωση του εκπαιδευτικού κόσμου στο σύνολο των ΤΕΕ/ΣΕΚ.

Με την εφαρμογή και υλοποίηση της συγκεκριμένης Πράξης γίνεται προσπάθεια να προσφερθεί η δυνατότητα απόκτησης σφαιρικής και εμπειριστατωμένης ενημέρωσης του εκπαιδευτικού κόσμου της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης για τις υλοποιούμενες, στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II, Πράξεις της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Αναμένεται έτσι, η υποστήριξη των εφαρμοζόμενων Πράξεων από ενημερωμένους, σχετικά με το χαρακτήρα και τις λεπτομέρειες της σχεδιαζόμενης αναβάθμισης, εκπαιδευτικούς και διοικητικούς παράγοντες και η δημιουργία συνθηκών που εξασφαλίζουν καλύτερες προοπτικές επιτυχίας των επιδιωκόμενων στόχων.

Η υλοποίηση της Πράξης δύναται να ενισχύσει την απόκτηση τεχνογνωσίας των εκπαιδευτικών από τις καινοτόμες πρακτικές των παρεμβάσεων και να εμπλουτίσει την εκπαιδευτική νοοτροπία τους με νέα μέσα και εργαλεία που εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική πράξη, έχοντας δε γνώση και εμπειρία των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων που έχουν διενεργηθεί για κάθε Πράξη, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μία διαδικασία συνεχούς βελτίωσης του σχεδιασμού και υλοποίησης των Πράξεων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

«Ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής ενημέρωσης και επιχειρηματικής ενθάρρυνσης σε θερινά σχολεία επιχειρηματικότητας για μαθητές των ΤΕΕ»

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα Καλοκαιρινού Σχολείου αποτελεί μια οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα που έχει ως στόχο την παροχή χρήσιμων γνώσεων **επιχειρηματικότητας** και **επαγγελματικής ενημέρωσης** στους μαθητές, σε συνδυασμό με τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους, κατά τη διάρκεια του Καλοκαιριού και μετά το τέλος της σχολικής χρονιάς.

Η εκπαίδευση μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας ξεκινώντας από τους νέους και το σχολείο, υιοθετώντας την κατάλληλη νοοτροπία, προσφέροντας γνώσεις σχετικά με τις ευκαιρίες δραστηριοποίησής τους ως αυτοαπασχολούμενων ή ως νέων επιχειρηματιών και καλλιεργώντας τις κατάλληλες επιχειρηματικές δεξιότητες.

Σ' ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα Καλοκαιρινού Σχολείου η έννοια της εκπαίδευσης στο επιχειρηματικό πνεύμα και τις επιχειρηματικές δεξιότητες, περιλαμβάνει την ανάπτυξη ορισμένων προσωπικών ικανοτήτων και δεν στοχεύει άμεσα στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Στους στόχους της διδασκαλίας των ενότητων του εκπαιδευτικού προγράμματος με αντικείμενο την επιχειρηματικότητα περιλαμβάνονται:

- Η προώθηση της ανάπτυξης προσωπικών και συλλογικών ικανοτήτων, όπως η δημιουργικότητα, η συλλογική δουλειά και η ανάληψη ευθύνης.
- Η ευαισθητοποίηση των μαθητών σχετικά με την αυτοαπασχόληση ως επαγγελματική προοπτική.
- Η οργάνωση δραστηριοτήτων βάσει της μάθησης μέσα από την πράξη –για παράδειγμα, μέσω της δημιουργίας μικρών projects από τους μαθητές ή μέσω της ανάληψης ρόλων στο πλαίσιο λειτουργίας μικρών «παραγωγικών» εργαστηρίων.

- Η παροχή γνώσης και η δημιουργία επαφών με τον επιχειρηματικό κόσμο, καθώς και η ανάπτυξη της κατανόησης, σε ένα βαθμό, του ρόλου των επιχειρηματιών στην τοπική κοινωνία.

Μέσω της συμμετοχής τους σε αυτά τα προγράμματα οι μαθητές ενημερώνονται:

- για τα διάφορα στάδια από την παραγωγή ενός προϊόντος μέχρι τη διάθεσή του, ή για την οργάνωση και την παροχή μιας υπηρεσίας,
- τις εργασιακές συνθήκες στον κλάδο τους,
- τις επαγγελματικές δυνατότητες,
- τις ευκαιρίες απασχόλησης,
- τις δυσκολίες του επαγγέλματος που πιθανά θα ασκήσουν,
- τις διαδικασίες ίδρυσης και λειτουργίας μιας επιχείρησης σε αντίστοιχους με τον τομέα εκπαίδευσής τους τομείς

Παράλληλα μέσα από οργανωμένες δράσεις επαγγελματικής ενημέρωσης που υλοποιούνται στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας του Καλοκαιρινού Σχολείου οι μαθητές έρχονται σε επαφή με πραγματικές επιχειρήσεις και «βιώνουν» σε πραγματικές συνθήκες τη λειτουργία μιας, αντίστοιχης προς το πρόγραμμά τους, επιχείρησης.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Καλοκαιρινού Σχολείου αποτελούν ένα σύνολο δραστηριοτήτων που συνδυάζουν τη μάθηση και τη διασκέδαση και αποτελούνται από τους **παρακάτω άξονες**:

- βασικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα,
- δράσεις επαγγελματικής ενημέρωσης και επιχειρηματικότητας,
- βιωματική εκπαίδευση,
- πολιτιστικές δραστηριότητες.

Το βασικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα (διάρκειας 50 ωρών) μπορεί να έχει την εξής μορφή:

- οι μαθητές των ΤΕΕ να δουν στην πράξη μια λειτουργία παραγωγής ή μια τεχνική διαδικασία, οι οποίες δεν αναπαρίστανται στο προσομοιωμένο περιβάλλον του εργαστηρίου ή της τάξης και καταλήγουν στην παραγωγή ενός συγκεκριμένου project. Στις θεματικές ενότητες του προγράμματος περιλαμβάνονται και θεωρητικά στοιχεία σχετικά με την ίδρυση μιας επιχείρησης που θα είχε ως αντικείμενο παραγωγής, μεταποίησης, πώλησης ή παροχής υπηρεσίας συγκεκριμένο παραδοτέο,

ή

- οι μαθητές ανεξαρτήτως ειδικότητας να διευρύνουν τον επαγγελματικό τους ορίζοντα, να συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα γενικού περιεχομένου προκειμένου να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές τους ικανότητες, να γνωρίσουν τρόπους προσέγγισης επιχειρήσεων, ενεργητικής συμμετοχής σε χώρους εργασίας, αλλά και να εξοικειωθούν με έννοιες σχετικά με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον που θα ζήσουν ως ενήλικες,

ή

- έναν επιτυχημένο συνδυασμό και των δύο.

Το Καλοκαιρινό Σχολείο αποτελεί ΚΥΡΙΩΣ μια παιδαγωγική δραστηριότητα σχεδιασμένη να επιτύχει συγκεκριμένους στόχους σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Αποτελεί μια εναλλακτική παιδαγωγική τεχνική στα πλαίσια της οποίας, μέσα από βιωματική προσέγγιση της μάθησης και απόκτησης εμπειρίας, οι μαθητές, ιδιαίτερα αυτοί που δεν μαθαίνουν εύκολα με τον παραδοσιακό τρόπο της τάξης και της μελέτης ενός βιβλίου, προσεγγίζουν έννοιες σημαντικές για τη μελλοντική τους πορεία στον επαγγελματικό και κοινωνικό στίβο, αντιμετωπίζουν με διαφορετικό τρόπο

τις εκπαιδευτικές διαδικασίες, αγαπούν το σχολείο ή την ειδικότητά τους, αναπτύσσουν και βελτιώνουν τις τεχνικές δεξιότητές τους.

Είναι λοιπόν κατανοητό ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Καλοκαιρινού Σχολείου αποτελούν μια σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία συνδυάζει θεωρία και βιωματική δράση, διδασκαλία αλλά και ενεργό συμμετοχή των μαθητών, προετοιμασία «εντός» του σχολείου και υλοποίηση «εκτός», στο χώρο του Καλοκαιρινού Σχολείου.

Τα οφέλη για την εκπαιδευτική κοινότητα

Το έργο έχει σαφείς και θετικές επιπτώσεις στο χώρο των εκπαιδευτικών και των μαθητών, σε συνδυασμό με την ευρύτερης σημασίας, επίδρασή του στο εκπαιδευτικό σύστημα και την προώθηση της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την οικονομία, την παραγωγή και την αγορά εργασίας.

Μέσα από την υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία συνδυάζουν θεωρία και πρακτική στο χώρο του «επιχειρείν», το μαθητικό δυναμικό της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης μπορεί να κατανοήσει καταρχήν:

- το ρόλο του στην παραγωγή έργου και την έννοια της παραγωγικότητας,
- τις σύγχρονες μορφές οργάνωσης και υλοποίησης έργων,
- τη σημασία της γνώσης και της τεχνολογίας στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας,

ενώ ταυτόχρονα θα εκπαιδευτεί στο να αναγνωρίζει τις «ευκαιρίες» και να τις αξιοποιεί αποκτώντας τις δεξιότητες και βελτιώνοντας τις ικανότητες που απαιτούνται για την ανάπτυξη ίδιας επιχειρηματικής δραστηριότητας, δημιουργώντας βιώσιμες δραστηριότητες σε νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις, με έμφαση σε ανταγωνιστικούς κλάδους και σε δραστηριότητες έντασης τεχνολογίας. Σημαντική δε είναι η συνεισφορά των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην αποτελεσματική ένταξη των αποφοίτων των τεχνικής - επαγγελματικής εκπαίδευσης σε υπάρχουσα επιχείρηση ή άλλους οικονομικούς φορείς.

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν, πέρα από την επιμόρφωση σε θέματα βιωματικής εκπαίδευσης, αποκτούν πολύτιμη εμπειρία που θα τους επιτρέψει να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου και στην ενίσχυση της σχέσης εκπαίδευσης – οικονομίας. Αξιοποιώντας και δοκιμάζοντας νέες μεθοδολογίες και τεχνικές εκπαίδευσης θα είναι ικανοί τόσο οι ίδιοι όσο και οι συνάδελφοί τους στις σχολικές μονάδες στις οποίες υπηρετούν, λειτουργώντας πολλαπλασιαστικά, να αναβαθμίσουν την αποτελεσματικότητά τους και να συνεισφέρουν τις δυνάμεις τους στη διαμόρφωση ενός σχολείου ελκυστικού στο μαθητικό πληθυσμό.

Έμμεσα ωφελούμενο από την υλοποίηση του εν λόγω έργου είναι το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

«Προγράμματα Επισκέψεων σε Επιχειρήσεις και Επαγγελματικούς ή Επιστημονικούς φορείς»

Αντικείμενο του έργου «Εκπαιδευτικές Επισκέψεις Μαθητών ΤΕΕ» είναι η υλοποίηση από τους εκπαιδευτικούς και μαθητές των Δημοσίων ΤΕΕ και ΣΕΚ, προγραμμάτων εκπαιδευτικών επισκέψεων σε επιλεγμένες Επιχειρήσεις ή επαγγελματικούς και επιστημονικούς φορείς. Υποστηρικτικά της υλοποίησης των εκπαιδευτικών επισκέψεων αναπτύχθηκαν και οι ακόλουθες δράσεις: Δημιουργία Ιστοσελίδας, Βάση δεδομένων με πληροφορίες για επιχειρήσεις, ενημερωτικά φυλλάδια για την οικονομική και επιχειρηματική δραστηριότητα των 13 περιφερειών της χώρας και χωρών της Ε.Ε.,

εκπαιδευτικό υλικό ανά εκπαιδευτική επίσκεψη το οποίο αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του προγράμματος. Προβλέπεται επίσης και η πραγματοποίηση 58 εκδηλώσεων ενημέρωσης σε επίπεδο νομού με στόχο τη διάχυση των αποτελεσμάτων του έργου στους εκπαιδευτικούς, γονείς, εκπροσώπους τοπικών αρχών και φορείς που είναι σχετικοί με το αντικείμενο, καθώς και την ενίσχυση του ρόλου της ΤΕΕ στη συνείδηση του κοινωνικού συνόλου.

Ευαισθητοποίηση και Ενημέρωση του κοινωνικού συνόλου για τον ρόλο της ΤΕΕ και των Επαγγελματικών Λυκείων

Το Έργο «Ευαισθητοποίηση - Ενημέρωση του κοινωνικού συνόλου για το ρόλο της ΤΕΕ και των Επαγγελματικών Λυκείων» εντάσσεται στο Μέτρο 2.3 του ΕΠΕΑΕΚ II και αφορά στην υλοποίηση δράσεων και ενεργειών πληροφόρησης και δημοσιότητας για την ευαισθητοποίηση και στην ενημέρωση του κοινωνικού συνόλου για το ρόλο της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, την υποστήριξη της αναβάθμισης των ΤΕΕ σε ΕΛ και ΣΕΚ, καθώς και την πληροφόρηση για άλλα Έργα από το ΕΠΕΑΕΚ II τα οποία υλοποιούνται ήδη στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση. Μέσα από την ενημέρωση του κοινωνικού συνόλου επιχειρείται αφενός η καταπολέμηση στερεοτύπων των γονέων για την παρακολούθηση ειδικοτήτων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης από τα παιδιά τους τεκμηριώνοντας τις προοπτικές απασχολησιμότητας των αποφοίτων κάθε ειδικότητας και αφετέρου η ενημέρωση των εργοδοτών για τα επαγγελματικά προσόντα και δικαιώματα, τις ικανότητες και τις δεξιότητες των αποφοίτων των διαφόρων ειδικοτήτων της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο των δράσεων δημοσιότητας επιχειρείται η επανέκδοση και επικαιροποίηση των πληροφοριακών εντύπων που αφορούν τις επιλογές ειδικοτήτων, τη δημιουργία νέων ειδικοτήτων, την αντικατάσταση ή την κατάργηση παλαιών έτσι ώστε να διασφαλίζεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η σύζευξη της παρεχόμενης εκπαίδευσης με τις ανάγκες της παραγωγής στην αγορά εργασίας. Οι δράσεις δημοσιότητας περιλαμβάνουν διαφημίσεις στα ΜΜΕ, ενημερωτικές συναντήσεις, εκδηλώσεις καθώς και την έκδοση ειδικών ενημερωτικών φυλλαδίων και εντύπων με στόχο την ενημέρωση των μαθητών (αποφοίτων Γυμνασίου και μαθητών Λυκείου), των γονέων για τις προοπτικές που τους παρέχει η επιλογή της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Εξίσου σημαντική θεωρείται η ενημέρωση των εκπαιδευτικών όλων των επιπέδων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και κυρίως των Γραφείων Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας καθώς και των συμβούλων ΣΕΠ στα ΓΡΑΣΕΠ και ΚΕ-ΣΥΠ, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν για την Επαγγελματική Εκπαίδευση ως θεσμού που εξασφαλίζει τα προσόντα και τις δεξιότητες που χρειάζεται η αγορά εργασίας.

Επαγγελματικό λογισμικό στην ΤΕΕ: επιμόρφωση και εφαρμογή» (Γ'ΚΠΣ, ΕΠΕΑΕΚ, Κατηγορίες Πράξεων 2.3.2 ιδ' & ιε')

Στο Πρόγραμμα Σπουδών όλων των Τομέων της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΔΕΕ), περιλαμβάνεται το Μάθημα 'Εφαρμογές Η/Υ' στο οποίο οι μαθητές καλούνται, κατά ειδικότητα, να χρησιμοποιήσουν τις ΤΠΕ στην πράξη. Επιπλέον σε αρκετά μαθήματα ειδικότητας, προβλέπεται η αξιοποίηση κατάλληλου λογισμικού και ψηφιακού υλικού στη διδασκαλία του μαθήματος. Η τάση είναι τα προγράμματα σταδιακά να ενσωματώνουν όλο και περισσότερο τα εργαλεία που προσφέρουν οι ΤΠΕ.

Ωστόσο η έλλειψη κατάλληλου περιεχομένου (δηλαδή: λογισμικού και συνοδευτικού εκπαιδευτικού υλικού) για τις ειδικότητες αλλά και η έλλειψη εκπαιδευτικών επιμορφωμένων στην παιδαγωγική

αξιοποίηση των ΤΠΕ, βάζει ουσιαστικούς περιορισμούς στην υλοποίηση των στόχων του Προγράμματος Σπουδών.

Η υλοποίηση της Πράξης «**Επαγγελματικό λογισμικό στην ΤΕΕ: επιμόρφωση και εφαρμογή**» (Γ'ΚΠΣ, ΕΠΕΑΕΚ, Κατηγορίες Πράξεων 2.3.2 ιδ' & ιε') αποσκοπεί στην ένταξη επαγγελματικού-εκπαιδευτικού λογισμικού για την υποστήριξη της διδασκαλίας των μαθημάτων ειδικότητας. Το λογισμικό συνοδεύεται από κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό (εκπαιδευτικές δραστηριότητες αξιοποίησης του λογισμικού στη διδακτική πράξη).

Η Πράξη στηρίζεται στις βασικές αρχές του πιλοτικού έργου Ε12- «Λαέρτης», της ενέργειας ΟΔΥΣΣΕΙΑ, το οποίο εφαρμόστηκε με επιτυχία σε 15 ΤΕΕ της χώρας τις σχολικές χρονιές 2000-2001 και 2001-2002 και συνδυάζει τους υλικούς (εργαστήρια, δίκτυο, λογισμικό) και ανθρώπινους (επιμορφωτές, τεχνικοί, εκπαιδευτικοί, σύμβουλοι, στελέχη εκπαίδευσης) πόρους που υπάρχουν ή/και θα διατεθούν στις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Τελικός δικαιούχος της πράξης είναι η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ του ΥΠΕΠΘ (ΕΥΕ). Το Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών του ΥΠΕΠΘ (Ε.Α. ΙΤΥ) παρέχει επιστημονική και τεχνική στήριξη στην ανάπτυξη μηχανισμών υλοποίησης, παρακολούθησης, αξιολόγησης και ελέγχου της πράξης.

Το αντικείμενο της Πράξης συνίσταται στις παρακάτω **Δέσμες Δράσεων (ΔΔ)**:

- ΔΔ1.** Απόκτηση αδειών χρήσης κατόπιν προσαρμογής, παραγωγή αντιτύπων και αποστολή στα ΤΕΕ λογισμικού και συνοδευτικού εκπαιδευτικού υλικού για την υποστήριξη της διδασκαλίας των μαθημάτων ειδικότητας της ΔΕΕ.
- ΔΔ2.** Εξειδικευμένη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων της ΔΕΕ στην παιδαγωγική αξιοποίηση λογισμικού για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος Σπουδών.
- ΔΔ3.** Εφαρμογή των Υπολογιστικών και Δικτυακών Τεχνολογιών (Υ&ΔΤ) στην εκπαιδευτική πράξη.

Με την ολοκλήρωση της Πράξης αναμένεται ότι:

- στις σχολικές μονάδες της ΔΕΕ θα αξιοποιούνται οι υπολογιστές και το δίκτυο για τη διδασκαλία και τη μάθηση, από εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων και μαθητές όλων των Τομέων.
- 30 και πλέον τίτλοι επαγγελματικού-εκπαιδευτικού λογισμικού θα μπορούν να αξιοποιηθούν στην υπηρεσία των στόχων του Προγράμματος Σπουδών.
- μεγάλο μέρος των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων της ΔΕΕ θα έχει συμμετάσχει σε εστιασμένες ανά ειδικότητα επιμορφώσεις για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη.

Πέραν των παραπάνω, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα της Πράξης (τίτλοι λογισμικού στα σχολεία, συνοδευτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες, κατάλληλα εκπαιδευμένοι επιμορφωτές, υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικό και επιμορφωτικό υλικό, δομές και διαδικασίες επιμόρφωσης, κ.λπ) θα είναι άμεσα αξιοποιήσιμα στο πλαίσιο της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου.

Πρόγραμμα Γ.Ε.Ν.Ε.Σ.Ι.Σ. «Γυναικεία Εκπαίδευση & Νεανική Επιχειρηματικότητα – Στόχος Ισότητας» (2006- 20007)

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης 2000-2006 (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στον Άξονα 4

και στο Μέτρο 4.1, της Κατηγορίας Πράξης 4.1.1.στ «Θετικές ενέργειες υπέρ των Γυναικών» και συγκεκριμένα της Δράσης V «Υλοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων για μαθήτριες/σπουδάστριες σε θέματα επιχειρηματικότητας, πληροφορικής, νέων τεχνολογιών και άλλων καινοτομιών εφαρμογών με τη χρήση συμβατικών μεθόδων ή εξ αποστάσεως επιμόρφωση» με Τελικό Δικαιούχο το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών για την υλοποίηση της πρότασης «Γυναικεία Εκπαίδευση & Νεανική Επιχειρηματικότητα – Στόχος Ισότητας» (Γ.Ε.Ν.Ε.Σ.Ι.Σ.), ενημερώνονται τα ΤΕΕ και ΙΕΚ και οι **εκπαιδευτικοί** που υπηρετούν σε αυτά, για τα ακόλουθα:

Στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ανατέθηκε τμήμα της Δράσης V σχετικά με την υλοποίηση επιμορφωτικού προγράμματος σε θέματα επιχειρηματικότητας, πληροφορικής, νέων τεχνολογιών και άλλων καινοτόμων εφαρμογών. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε γυναίκες που σπουδάζουν σε ΤΕΕ και ΙΕΚ και σε σχολές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και λοιπών Υπουργείων. Η παροχή ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών προτάσεων σε συγκεκριμένες ομάδες γυναικών αναμένεται να συμβάλλει ουσιαστικά στην ομαλή ένταξη τους αγορά εργασίας, ιδιαίτερα σε τομείς με μεγάλη επαγγελματική ζήτηση.

Το πρόγραμμα κατάρτισης ονομάζεται **Γ.Ε.Ν.Ε.Σ.Ι.Σ.** «Γυναικεία Εκπαίδευση & Νεανική Επιχειρηματικότητα – Στόχος Ισότητας» και ανήκει στην Κατηγορία Πράξεων 4.1.1.στ «Θετικές Ενέργειες υπέρ των γυναικών» που έρχονται να υποστηρίξουν τις προσπάθειες ενίσχυσης της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, για την παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Οι ενέργειες αυτές είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες με την εθνική προτεραιότητα για απασχόληση και κοινωνική συνοχή. **Βασικός στόχος**, είναι η εξειδικευμένη εκπαίδευση γυναικών πανελλαδικά, ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και να αναπτύξουν δεξιότητες που θα τις καταστήσουν ικανές να αναλάβουν τους σύγχρονους απαιτητικούς ρόλους στην Αγορά Εργασίας της Νέας Οικονομίας.

Άσκηση 1

Έχετε λάβει μέρος σε προγράμματα εκπαίδευσης στο πρόσφατο παρελθόν; Αν ναι, καταγράψτε για κάθε ένα από αυτά τις εξής πληροφορίες: Τίτλος προγράμματος/ Φορέας υλοποίησης/ Χρονικής διάρκειας/ Περίοδος υλοποίησης/ Σκοπός - στόχοι προγράμματος/ Κατηγορία συμμετεχόντων/ παρατηρήσεις.

Στη συνέχεια συζητήστε τις πληροφορίες αυτές στην αίθουσα με τη βοήθεια του εκπαιδευτή.

9.1.2. Σχεδιασμός – Οργάνωση – Υλοποίηση προγραμμάτων

A. Τα στάδια του σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων

A.1 ΕΡΕΥΝΑ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Η διερεύνηση και αποτύπωση των εκπαιδευτικών αναγκών, δηλαδή των αναγκών που υπαγορεύουν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων από τα Γραφεία διασύνδεσης και Επαγγελματικού προσανατολισμού, περιλαμβάνει τις εξής επιμέρους ενέργειες:

Μελέτη υπάρχουσας κατάστασης

Στόχος αυτού του βήματος του σχεδιασμού είναι να προσδιοριστούν, να οριοθετηθούν και να ιεραρχηθούν οι ανάγκες που υπαγορεύουν τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων από τα γραφεία διασύνδεσης και επαγγελματικού προσανατολισμού.

Όπως είναι γνωστό τα γραφεία διασύνδεσης έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας:

- Την υποδοχή και την ενημέρωση των νέων μαθητών και των γονιών τους, για την επιλογή ειδικότητας, τις επαγγελματικές προοπτικές και γενικότερα για την καλλιέργεια ενθαρρυντικού και συμμετοχικού κλίματος.
- Τη συνεργασία με τους τοπικούς κοινωνικούς εταίρους και τον επιχειρηματικό κόσμο, με στόχο τη βελτίωση της διαδικασίας πρόβλεψης των αναγκών για νέα επαγγέλματα στην τοπική οικονομία.
- Τη συστηματική συλλογή πληροφοριακού υλικού για την επαγγελματική εξέλιξη των αποφοίτων των ΤΕΕ και την προώθησή του προς το Παρατηρητήριο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, με σκοπό την πραγματοποίηση ερευνών για την αποτελεσματικότητα της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και την ανίχνευση των αναγκών της αγοράς εργασίας.
- Τη διοργάνωση προγραμμάτων επαγγελματικής και εκπαιδευτικής πληροφόρησης των μαθητών.
- Την διεκπεραίωση δράσεων που έχουν σχέση με τη σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας.

Κατά συνέπεια, η μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης και ο προσδιορισμός των εκπαιδευτικών αναγκών συνδέεται άμεσα με το ρόλο και τις επιμέρους λειτουργίες των γραφείων διασύνδεσης, και ειδικότερα:

- Με τη διατύπωση συμπερασμάτων που προκύπτουν από τη συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους, σχετικά με τη δημιουργία αναγκών για νέα επαγγέλματα και ειδικότητες, αλλά και από τη διεξαγωγή ερευνών για την αποτελεσματικότητα της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και την αποτύπωση των αναγκών της αγοράς εργασίας.
- Με τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες ενημέρωσης μαθητών και γονιών σχετικά με τις υπάρχουσες και τις νέες επαγγελματικές ειδικότητες και προοπτικές.
- Με τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις ενέργειες σύνδεσης της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και της τοπικής αγοράς εργασίας.

Ορισμός Ομάδων Σχεδιασμού

Προκειμένου να σχεδιαστεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, συγκροτείται μία Ομάδα Σχεδιασμού, η οποία είναι υπεύθυνη για όλα τα «Στάδια» του σχεδιασμού των Εκπαιδευτικών Ενοτήτων.

Η Ομάδα Σχεδιασμού συγκροτείται από στελέχη των Γραφείων Διασύνδεσης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού με εξειδικευμένες σπουδές στο θεματικό αντικείμενο του προγράμματος και εμπειρία στο σχεδιασμό προγραμμάτων επιμόρφωσης. Στο έργο της Ομάδας Σχεδιασμού μπορεί κατά περίπτωση να συμμετέχουν εκπαιδευτικοί ή άλλα στελέχη της σχολικής μονάδας ΤΕΕ, που ενδεχομένως διαθέτουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό αντικείμενο.

Ομαδοποίηση και ιεράρχηση των εκπαιδευτικών αναγκών της ομάδας στόχου

Για την ομαδοποίηση και την ιεράρχηση των απαιτούμενων γνώσεων – δεξιοτήτων – συμπεριφορών που θα πρέπει να αποκτήσουν οι ωφελούμενοι από ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα μπορούν να ληφθούν υπόψη οι παρακάτω παράγοντες:

- Η κατηγορία και η ομοιογένεια της ομάδας – στόχου, αν δηλαδή η εκπαιδευτική ή ενημερωτική δραστηριότητα απευθύνεται σε αμιγείς ή μικτές ομάδες μαθητών, γονέων, ή εκπροσώπων κοινωνικών εταίρων και επιχειρήσεων.
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομάδας - στόχου (ηλικιακή ομάδα, μορφωτικό υπόβαθρο, κοινωνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά κ.λπ.).
- Ο βαθμός σύνδεσης του συγκεκριμένου προγράμματος με τις νέες τεχνολογίες.

Αξιοποίηση προηγούμενων εμπειριών

Η Ομάδα Σχεδιασμού λαμβάνει υπόψη της τα αποτελέσματα αξιολογήσεων προηγούμενων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, προκειμένου είτε να αποφευχθούν λάθη του παρελθόντος είτε να βελτιωθεί ο σχεδιασμός. Τα κυριότερα στοιχεία που εξετάζονται από τις προηγούμενες εμπειρίες είναι:

- Το ποσοστό επιτυχίας στην ενσωμάτωση των εκπαιδευτικών αναγκών στους στόχους.
- Η απόδοση των εκπαιδευομένων.
- Λοιποί δείκτες που παρακολουθούνται από τα διάφορα συστήματα που έχουν αναπτυχθεί και εφαρμοσθεί σε προγενέστερα προγράμματα .
- Αποτελέσματα και δείκτες αξιολόγησης για Εκπαιδευτές, Εκπαιδευτικά μέσα, Εκπαιδευτικές μεθόδους κ.λπ.

A.2 ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

Η σαφής διατύπωση των εκπαιδευτικών στόχων αποτελεί το πλαίσιο με βάση το οποίο αναπτύσσεται και οργανώνεται το εκπαιδευτικό περιεχόμενο των διδακτικών ενοτήτων ενός προγράμματος κατάρτισης. Επιπλέον βάσει των στόχων επιλέγονται οι εκπαιδευτικές τεχνικές και τα εκπαιδευτικά μέσα.

Οι στόχοι του προγράμματος και ο βαθμός επίτευξής τους αποτελούν το πλαίσιο για τη διατύπωση των κριτηρίων και την επιλογή των μέσων και των μεθόδων αξιολόγησης, κατά τη διάρκεια της υλοποίησης, ή μετά τη λήξη του προγράμματος.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί η διαφορά ανάμεσα στις έννοιες του σκοπού και των στόχων ενός προγράμματος:

Ο σκοπός είναι μια γενική δήλωση προθέσεων, που μπορεί να μην αναφέρεται με σαφήνεια στα αναμενόμενα αποτελέσματα. Πχ «Σκοπός του προγράμματος είναι η εκπαίδευση ανέργων σε θέματα Χ, ώστε να διευκολυνθεί η είσοδος τους στην αγορά εργασίας».

Αντίθετα ο στόχος αναφέρεται με σαφή και αναλυτικό τρόπο στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, και συχνά έχει χρονικό και ποσοτικό προσδιορισμό. Για παράδειγμα: «Στόχος του προγράμματος είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων χειρισμού μηχανημάτων κοπής, έτσι ώστε οι εκπαιδευόμενοι να μπορούν, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, να απασχοληθούν στις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις».

Οι εκπαιδευτικοί στόχοι περιγράφουν τα αποτελέσματα που είναι επιθυμητό να επιτευχθούν με την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι εκπαιδευτικοί στόχοι, ή τελικοί στόχοι*, δείχνουν αυτό που ο εκπαιδευόμενος θα είναι σε θέση να κάνει στο πλαίσιο της εργασίας του, μετά την παρακολούθηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οι στόχοι μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορούν να εκφραστούν σε επίπεδο **γνώσεων, δεξιοτήτων** ή ικανοτήτων και **στάσεων** ή συμπεριφορών.

Οι γνωστικοί στόχοι αναφέρονται στην αφομοίωση πληροφοριών, στην κατανόηση και την ερμηνεία εννοιών, και στην επίλυση προβλημάτων. Για τη διατύπωση στόχων που αναφέρονται στην απόκτηση γνώσεων κατάλληλα είναι τα ρήματα: *αναγνωρίζω, διακρίνω, ερμηνεύω, περιγράφω, ορίζω, απαριθμώ, επιλέγω, κατατάσσω, συγκρίνω, συσχετίζω.*

Οι στόχοι σε επίπεδο δεξιοτήτων ή ικανοτήτων αναφέρονται στην φυσική ικανότητα, την επιδεξιότητα ή τη χρήση αντικειμένων. Σε εκπαιδευτικούς όρους, οι στόχοι απόκτησης δεξιοτήτων μπορεί να έχουν προοδευτική διαβάθμιση, ξεκινώντας για παράδειγμα από τη μίμηση μιας κίνησης, προχωρώντας στον χειρισμό μιας συσκευής και φθάνοντας στον ακριβή έλεγχο και τον συντονισμό κινήσεων. Στόχους που αναφέρονται στην απόκτηση ικανοτήτων μπορούμε δηλώνουν τα ρήματα: *επιδεικνύω, κατασκευάζω, μετατρέπω, μετρώ, συντάσσω, σχεδιάζω, υπολογίζω, διορθώνω, ελέγγω, επαληθεύω, επιλύω, εφαρμόζω, χρησιμοποιώ.*

Οι στόχοι στάσεων και συμπεριφορών αναφέρονται στα συναισθήματα των εκπαιδευομένων και στις αξίες που καθορίζουν τη συμπεριφορά τους. Για στόχους που αναφέρονται σε στάσεις και συμπεριφορές κατάλληλα είναι τα ρήματα: *αποδέχομαι, εκτιμώ, απορρίπτω, αμφισβητώ, διερωτώμαι, ενθαρρύνω, παροτρύνω, προτιμώ υιοθετώ, υποκινώ, υποστηρίζω.*

Μια ενδεικτική ιεράρχηση των συμπεριφορών που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εκπαίδευσης είναι η παρακάτω:

- Να είναι κάποιος δεκτικός και προσεκτικός απέναντι σε ένα φαινόμενο ή ένα ερέθισμα.
- Να αντιδρά ή να ανταποκρίνεται θετικά σε μια συγκεκριμένη κατάσταση.
- Να αφομοιώνει, να υιοθετεί και να εφαρμόζει τις αξίες που συνδέονται με τη συγκεκριμένη κατάσταση.

Η ομαδοποίηση των εκπαιδευτικών και μαθησιακών στόχων σε κατηγορίες γίνεται για να διευκολύνει τη μελέτη και τη διατύπωση της διαδικασίας σχεδιασμού των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Στην πραγματικότητα οι εκπαιδευτικοί στόχοι συνδέονται στενά μεταξύ τους και είναι δύσκολο να

* Noye, D., Piveteau, J., «Πρακτικός Οδηγός του Εκπαιδευτή», Εκδόσεις Μεταίχμιο, 1998, σελ. 17.

διαχωριστούν. Για παράδειγμα, η πρόθεση μας να εκπαιδεύσουμε κάποιον για να επισκευάζει μηχανές, αναφέρεται στην απόκτηση της ικανότητας επίλυσης ενός προβλήματος (γνωστικό επίπεδο), και στην ικανότητα να διαλύει και να συναρμολογεί μια μηχανή (επίπεδο δεξιοτήτων). Αυτές οι ικανότητες όμως δεν μπορούν να αποκτηθούν, παρά μόνο αν ο εκπαιδευόμενος έχει θετική στάση απέναντι στη μελέτη της μηχανικής (επίπεδο στάσεων και συμπεριφορών).

Ένας σωστά διατυπωμένος στόχος πρέπει να αναφέρεται:

- Σε μια δραστηριότητα που θα αναληφθεί από τον εκπαιδευόμενο (με τη μορφή της συμπεριφοράς).
- Στις συνθήκες εκτέλεσης της συγκεκριμένης δραστηριότητας.
- Στα κριτήρια με τα οποία θα καθοριστούν τα αποδεκτά αποτελέσματα της δραστηριότητας.

Για να διατυπώσουμε σωστά ένα στόχο, πρέπει να απαντάμε στην ερώτηση: «Στο τέλος της εκπαιδευτικής ενότητας (ή του προγράμματος) τι πρέπει να είναι σε θέση να κάνει ο εκπαιδευόμενος;».

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους διατυπώνουμε εκπαιδευτικούς στόχους, με σημαντικότερους τους εξής:

- Οι στόχοι διευκολύνουν την αξιολόγηση, αφού αποτελούν τα καταλληλότερα μέσα μέτρησης της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης, του επιπέδου αφομοίωσης γνώσεων και απόκτησης δεξιοτήτων και συμπεριφορών από τους εκπαιδευόμενους, της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών, και της επίδοσης των εκπαιδευτών.
- Οι στόχοι βοηθούν στην επικοινωνία με τους εκπαιδευόμενους, γιατί η γνώση των εκπαιδευτικών στόχων επιτρέπει στον εκπαιδευόμενο να επιλέξει το εκπαιδευτικό αντικείμενο που του ταιριάζει, ενώ η αποδοχή των στόχων τον βοηθά να συγκρίνει την εμπειρία μάθησης με τους αντίστοιχους στόχους.
- Οι διατύπωση εκπαιδευτικών και μαθησιακών στόχων βελτιώνει την ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, γιατί επιτρέπει τη μετατόπιση της προσοχής μας από το περιεχόμενο της εκπαίδευσης στον εκπαιδευόμενο.

Άσκηση 2

Τα ρήματα που αναφέρονται στη συνέχεια δηλώνουν σαφείς ενέργειες με αισθητά αποτελέσματα.

Κατατάξτε τα σε 3 ομάδες, έτσι ώστε στην πρώτη ομάδα να περιλαμβάνονται τα ρήματα που αναφέρονται σε *γνώσεις*, στη δεύτερη αυτά που αναφέρονται σε *ικανότητες* και στην τρίτη ομάδα αυτά που αναφέρονται σε *στάσεις – συμπεριφορές*.

επιλύω, διακρίνω, επιλέγω, συγκρίνω, επιδεικνύω, μετατρέπω, μετρώ, συντάσσω, σχεδιάζω, υπολογίζω, ελέγχω, επαληθεύω, χρησιμοποιώ, περιγράφω, απαριθμώ αποδέχομαι, κατατάσσω, εκτιμώ, απορρίπτω, αναγνωρίζω, αμφισβητώ, διερωτώμαι, ενθαρρύνω, ορίζω, διορθώνω, παροτρύνω, κατασκευάζω, προτιμώ, ερμηνεύω, υιοθετώ, υποκινώ, υποστηρίζω, εφαρμόζω, συσχετίζω

Άσκηση 3

Επιλέξτε ένα εκπαιδευτικό αντικείμενο διάρκειας 50-60 ωρών και διατυπώστε τους στόχους του:

- Α. Σε επίπεδο γνώσεων
- Β. Σε επίπεδο ικανοτήτων
- Γ. Σε επίπεδο στάσεων

A.3 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ*. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Βασικός στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι ο καθορισμός του θεματικού περιεχομένου των προγραμμάτων και η οργάνωση τους στη βάση γνωστικών περιοχών ή επαγγελματικών δεξιοτήτων ή στάσεων σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς στόχους που αναπαροκρίνονται στις εκπαιδευτικές ανάγκες.

Τα κριτήρια σχεδιασμού και ανάπτυξης του εκπαιδευτικού περιεχομένου των προγραμμάτων είναι:

- Η επάρκεια αντιστοίχισης του εκπαιδευτικού περιεχομένου στις διαπιστωμένες εκπαιδευτικές ανάγκες και στα βασικά χαρακτηριστικά της ομάδας-στόχου.
- Η επάρκεια αντιστοίχισης του εκπαιδευτικού περιεχομένου με τους διατυπωμένους στόχους των προγραμμάτων.
- Η σαφήνεια καθορισμού και πληρότητα οργάνωσης του εκπαιδευτικού περιεχομένου.
- Η σαφήνεια του προσδιορισμού της χρονικής κατανομής του εκπαιδευτικού περιεχομένου των προγραμμάτων.

Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο ενός προγράμματος κατάρτισης απαρτίζεται από μια κατάλληλα οργανωμένη σειρά διδακτικών ενοτήτων, και επιδιώκει συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους.

Ο σχεδιασμός ενός εκπαιδευτικού προγράμματος απαιτεί τον βέλτιστο δυνατό συνδυασμό του εκπαιδευτικού περιεχομένου του με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη συγκεκριμένων μαθησιακών στόχων. Ως εκ τούτου ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού περιεχομένου αποτελεί μια συστηματική διαδικασία, που περιλαμβάνει διαδοχικά βήματα, και απαιτεί συνεχή κριτική εκτίμηση και αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων στοιχείων.

Τα βασικά βήματα σχεδιασμού του εκπαιδευτικού περιεχομένου ενός προγράμματος είναι τα εξής:

- Η μελέτη και αξιοποίηση των διαθέσιμων πληροφοριών, με στόχο τον εντοπισμό των παραγόντων οι οποίοι διαμορφώνουν το πλαίσιο ανάπτυξης των διδακτικών δραστηριοτήτων.
- Ο προσδιορισμός των εκπαιδευτικών ενοτήτων, η εξειδίκευση των στόχων ανά διδακτική ενότητα και η οργάνωση του περιεχομένου των διδακτικών ενοτήτων.
- Η επιλογή των κατάλληλων εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων
- Ο σχεδιασμός της αξιολόγησης των εκπαιδευομένων και των βασικών συντελεστών του προγράμματος.

Πιο αναλυτικά τα επιμέρους **στάδια για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού περιεχομένου** ενός προγράμματος είναι τα παρακάτω:

Μελέτη και αξιοποίηση πληροφοριών

Στο στάδιο αυτό αξιοποιούνται οι πληροφορίες που αναφέρονται στα βασικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων, το σκοπό και τους στόχους του προγράμματος.

Ιδιαίτερα σημαντικός θεωρείται στο στάδιο αυτό ο συσχετισμός των συγκεκριμένων στόχων του προγράμματος με τα βασικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η

* ΕΚΕΠΙΣ, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Τόμος III, Κεφ. 7.

βέλτιστη αξιοποίηση της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα. Τέτοια χαρακτηριστικά είναι το φύλο και η ηλικία, τα βασικά εκπαιδευτικά προσόντα, η επαγγελματική εμπειρία, αλλά και οι υποκειμενικές τους απόψεις για το αντικείμενο κατάρτισης, η γνώση των ελλείψεων τους κ.λπ.

Συνοπτικά, οι ελάχιστες αναγκαίες πληροφορίες που μπορούν να μας βοηθήσουν να διαμορφώσουμε το πλαίσιο ανάπτυξης του εκπαιδευτικού περιεχομένου ενός προγράμματος, πρέπει να απαντούν στα εξής βασικά ερωτήματα:

- ΠΟΙΟΣ είναι ο τυπικός εκπαιδευόμενος (χαρακτηριστικά).
- ΓΙΑΤΙ υλοποιείται το συγκεκριμένο πρόγραμμα (σκοπός και στόχοι του προγράμματος)
- ΠΟΥ θα υλοποιηθεί το πρόγραμμα (τόπος και χώρος).
- ΠΟΤΕ θα υλοποιηθεί το πρόγραμμα (χρονική διάρκεια και συχνότητα).
- ΤΙ είναι διαθέσιμο προκειμένου να υλοποιηθεί το πρόγραμμα (υλικό και οικονομικοί πόροι, εκπαιδευτικά μέσα και εξοπλισμός).

Προσδιορισμός εκπαιδευτικών ενοτήτων και οργάνωση του εκπαιδευτικού περιεχομένου

Ο προσδιορισμός και η επιλογή των εκπαιδευτικών ενοτήτων και η οργάνωση του εκπαιδευτικού περιεχομένου αποτελούν τον πυρήνα του σχεδιασμού ενός εκπαιδευτικού προγράμματος. Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει:

- Το προσδιορισμό των διδακτικών ενοτήτων του προγράμματος
- Την περιγραφή του περιεχομένου και των επιμέρους θεμάτων κάθε διδακτικής ενότητας
- Τη χρονική κατανομή των διδακτικών ενοτήτων και των επιμέρους θεμάτων

Παράδειγμα:

Πρόγραμμα κατάρτισης: « Ανθρώπινες Σχέσεις στο χώρο εργασίας» (40 ώρες).

Περιεχόμενο: Κανόνες και αρχές που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις. Επιπτώσεις του κοινωνικού και εργασιακού περιβάλλοντος στη συμπεριφορά των εργαζομένων.

Θεματικές ενότητες: Ανάπτυξη ανθρώπινων σχέσεων στο χώρο εργασίας. Βασικοί κανόνες και αρχές ανθρώπινων σχέσεων. Στοιχεία κοινωνικής ψυχολογίας. Το κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον και οι επιπτώσεις του στη συμπεριφορά των εργαζομένων. Ενδοεπιχειρησιακή επικοινωνία. Χρονική κατανομή ενοτήτων.

Θεματικές Ενότητες	Διάρκεια σε ώρες
Στοιχεία κοινωνικής ψυχολογίας	4
Ανάπτυξη ανθρώπινων σχέσεων στο χώρο εργασίας.	16
Βασικοί κανόνες και αρχές ανθρώπινων σχέσεων..	4
Το κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον και οι επιπτώσεις του στη συμπεριφορά των εργαζομένων.	4
Ενδοεπιχειρησιακή επικοινωνία.	12
ΣΥΝΟΛΟ	40

Κατά τον σχεδιασμό και την οργάνωση του εκπαιδευτικού περιεχομένου ενός προγράμματος πρέπει να τηρούνται ορισμένες βασικές **προδιαγραφές**.

Ειδικότερα το εκπαιδευτικό περιεχόμενο ενός προγράμματος πρέπει:

- Να αντιστοιχεί πλήρως και επαρκώς στο σκοπό και τους στόχους του προγράμματος.
- Να ανταποκρίνεται στις διαπιστωμένες εκπαιδευτικές ανάγκες και τα βασικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων.
- Να αναλύει επαρκώς και με σαφήνεια τις επιμέρους θεματικές ενότητες.
- Να χαρακτηρίζεται από συνέπεια (έλλειψη αντιφάσεων) και πληρότητα (έλλειψη επικαλύψεων ή κενών) στην επιλογή, ταξινόμηση και οργάνωση του περιεχομένου των επιμέρους θεματικών εννοιών που περιλαμβάνει.

Το *θεωρητικό περιεχόμενο* ενός προγράμματος κατάρτισης περιλαμβάνει θεματικές ενότητες που αναφέρονται σε έννοιες, αρχές, κανόνες και μεθόδους που ανήκουν σε ένα ή περισσότερα επιστημονικά πεδία ή τεχνολογικούς τομείς, όπως για παράδειγμα η ψυχολογία, η ψηφιακή τεχνολογία, η προστασία του περιβάλλοντος ή η πρόληψη ατυχημάτων.

Το *πρακτικό περιεχόμενο* περιλαμβάνει επιστημονικές ή τεχνολογικές εφαρμογές ή τύπους εργασιών, ή επαγγελματικές δεξιότητες, όπως οι εφαρμογές της ψυχολογίας στη διαφήμιση προϊόντων, η συντήρηση μηχανημάτων κλιματισμού, η έκδοση τιμολογίων, ή η επεξεργασία κειμένου σε ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Η χρονική κατανομή του εκπαιδευτικού περιεχομένου ενός προγράμματος σε θεματικές ενότητες, μέσα στο διαθέσιμο χρόνο, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αποτελεσματικότητά του. Η κατανομή του χρόνου στις επιμέρους θεματικές ενότητες γίνεται κυρίως με βάση τους διατυπωμένους στόχους του προγράμματος και τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευομένων, αλλά και σε συνάρτηση με τυχόν πρακτικούς περιορισμούς του προγράμματος.

Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν καθιερωμένες τεχνικές για τον κατανομή του χρόνου μεταξύ των θεματικών εννοιών ενός προγράμματος και τον προσδιορισμό της χρονικής διάρκειας κάθε μίας από αυτές. Η δραστηριότητα αυτή βασίζεται κατά κανόνα σε απόψεις και εκτιμήσεις ατόμων ειδικευμένων στο θεματικό αντικείμενο του προγράμματος και των εκπαιδευτικών εννοιών, και σε συμπεράσματα αξιολογήσεων άλλων προγραμμάτων συναφούς περιεχομένου.

Επιλογή εκπαιδευτικών τεχνικών και εκπαιδευτικών μέσων

Οι *εκπαιδευτικές τεχνικές* που θα χρησιμοποιηθούν σε ένα πρόγραμμα επιλέγονται ανά θεματική ενότητα, με κριτήρια που βασίζονται αφενός στα κύρια χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων και αφετέρου στους στόχους και το περιεχόμενο των διδακτικών εννοιών.

Επιπλέον, για την επιλογή των εκπαιδευτικών τεχνικών θα πρέπει να συνεκτιμηθούν ο διαθέσιμος χρόνος, η διαθέσιμη υποδομή και η δυνατότητα των εκπαιδευτών να εφαρμόσουν εναλλακτικές εκπαιδευτικές τεχνικές.

Στη συνέχεια παρατίθεται ένας ενδεικτικός κατάλογος εκπαιδευτικών τεχνικών, μεταξύ των οποίων ο εκπαιδευτής μπορεί να επιλέγει τις καταλληλότερες, με βάση τα κριτήρια που προαναφέρθηκαν.

Εισήγηση

Η εισήγηση θεωρείται ως η πλέον παραδοσιακή μέθοδος εκπαίδευσης και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε δημιουργικό συνδυασμό με άλλες μεθόδους και τεχνικές σε μεγάλο μέρος των εννοιών του προγράμματος. Μέσω της εισήγησης είναι εφικτή η μετάδοση γνώσεων και η ανάλυση εννοιών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Η τεχνική αυτή θα χρησιμοποιηθεί κυρίως για τη συγκροτημένη ανάλυση τμημάτων των εννοιών, στα οποία οι καταρτιζόμενοι δεν διαθέτουν προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες. Η εμπέδωση αυτών των γνώσεων και η απόκτηση των αντίστοιχων δεξιοτήτων θα βασιστεί σε σημαντικό βαθμό σε τεχνικές που αναλύονται στη συνέχεια.

Ερωτήσεις και απαντήσεις

Οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις διαδέχονται συνήθως την εισήγηση, αν και εφαρμόζονται σε συνδυασμό με όλες τις υπόλοιπες τεχνικές. Προκειμένου να προωθείται, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, η ενεργητική συμμετοχή και η αυτενέργεια των καταρτιζομένων, επιδιώκεται η διαδικασία να είναι αμφίδρομη και δυναμική – να στηρίζεται δηλαδή στην εκμείευση των απαντήσεων από τους ίδιους τους καταρτιζόμενους. Με τον τρόπο αυτό αφενός αναπτύσσεται η κριτική ικανότητα των καταρτιζομένων και αφετέρου ο εκπαιδευτής διευκολύνεται στη διαπίστωση του βαθμού κατανόησης των εννοιών και των γνώσεων από τους καταρτιζόμενους.

Διάλογος - Συζήτηση

Προϋποθέσεις για την εφαρμογή αυτής της μεθόδου είναι η ύπαρξη κάποιου συγκεκριμένου θέματος που να προσφέρεται για συζήτηση και η εξασφάλιση ενός κοινού επιπέδου ενημέρωσης γύρω από το θέμα. Το κοινό επίπεδο μπορεί να δημιουργηθεί είτε με την προτροπή προς τους καταρτιζόμενους να μελετήσουν ένα θέμα, είτε με την προβολή μιας ταινίας, είτε με την πραγματοποίηση μιας επίσκεψης, είτε ως αποτέλεσμα της εισήγησης που έχει προηγηθεί.

Μελέτη περιπτώσεων - case studies

Η μελέτη περιπτώσεων έχει ως βάση συγκεκριμένο πρόβλημα, το οποίο δίδεται στους καταρτιζόμενους για μελέτη και επίλυση. Κατά κανόνα καταλήγουν σε περισσότερες από μία λύσεις, μεταξύ των οποίων επιλέγουν την καταλληλότερη αιτιολογώντας την επιλογή τους. Κατά την εφαρμογή της μεθόδου της μελέτης περιπτώσεων οι διδακτικοί στόχοι επιτυγχάνονται αφενός με την έρευνα για την εξεύρεση στοιχείων και αφετέρου με την κριτική ικανότητα που αναπτύσσεται για την αξιολόγηση των λύσεων και την αιτιολόγηση της τελικής επιλογής. Η μελέτη περιπτώσεων εφαρμόζεται ενώ δεν έχει ολοκληρωθεί η παρουσίαση όλων των απαιτούμενων γνώσεων, τις οποίες θα αναζητήσουν οι καταρτιζόμενοι κατά την πορεία της μελέτης της αντίστοιχης περίπτωσης. Ένα πρόσθετο πλεονέκτημα που έχει η μέθοδος αυτή είναι η εξοικονόμηση του χρόνου εκπαίδευσης και η δυνατότητα εξατομίκευσης της εκπαίδευσης.

Πρακτικές εργασίες - projects

Στόχος της εφαρμογής της συγκεκριμένης τεχνικής, η οποία απαιτεί συστηματική προετοιμασία από τον εκπαιδευτή, είναι η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και η απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων από τους καταρτιζόμενους. Η ενεργός συμμετοχή των καταρτιζομένων και η εμπλοκή τους σε όλες τις φάσεις εξέλιξης των εργασιών θεωρούνται απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη των κατά περίπτωση διδακτικών στόχων. Τα projects που θα ανατεθούν στους καταρτιζόμενους μπορεί να είναι είτε ατομικά, είτε ομαδικά.

Παίξιμο ρόλων - role playing

Κατά την εφαρμογή αυτής της μεθόδου, καθένας από τους καταρτιζόμενους υποδύεται ένα συγκεκριμένο ρόλο, εκτελώντας δραστηριότητες όμοιες με αυτές που πρέπει να είναι σε θέση να εκτελεί ένας επαγγελματίας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της μεθόδου είναι η ύπαρξη ή η διαμόρφωση συνθηκών κατά το δυνατόν όμοιων με αυτές που επικρατούν στον αντίστοιχο επαγγελματικό χώρο.

Βασικό πλεονέκτημα της μεθόδου αυτής είναι η πλήρης ενεργοποίηση των καταρτιζομένων, όχι μόνο στην τυποποιημένη εκτέλεση των επαγγελματικών δεξιοτήτων, αλλά επίσης και στην άμεση λήψη αποφάσεων με βάση τα δεδομένα που διαμορφώνονται κατά την πορεία της όλης διαδικασίας. Όταν μάλιστα οι καταρτιζόμενοι συγκροτούν ομάδα, καθένα από τα μέλη της οποίας εναλλάσσεται στους διαφόρους ρόλους, πολλαπλασιάζονται τα ερεθίσματα και οι αντίστοιχες μορφές συμπεριφοράς που επιδεικνύει ο καθένας από τους καταρτιζόμενους, με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται πλήθος ευκαιριών για σχολιασμό και παροχή ανατροφοδότησης από τον εκπαιδευτή. Η εφαρμογή της μεθόδου απαιτεί από τον εκπαιδευτή μέριμνα για εξασφάλιση της απαραίτητης οργανωτικής υποδομής.

Επίδειξη – demonstration

Η παρουσίαση μιας δεξιότητας, μιας διαδικασίας ή ενός φαινομένου με χρησιμοποίηση πραγματικών μέσων ονομάζεται επίδειξη. Το βασικό χαρακτηριστικό της επίδειξης είναι ότι οι διδακτικοί στόχοι επιτυγχάνονται με την παρατήρηση. Η τεχνική αυτή, που βασίζεται αποκλειστικά στον εκπαιδευτή, εφαρμόζεται σε συνδυασμό με άλλες περισσότερο συμμετοχικές τεχνικές και στοχεύει στην απόκτηση συγκεκριμένων πρακτικών γνώσεων.

Καταιγισμός ιδεών - brainstorming

Η τεχνική αυτή βασίζεται στη διεξοδική και πολυεπίπεδη διερεύνηση ενός ζητήματος, μέσω της αυθόρμητης διατύπωσης απόψεων από τους καταρτιζόμενους. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο συντονισμός της διαδικασίας από έμπειρο εκπαιδευτή, ο οποίος και καταγράφει τις απόψεις που διατυπώνονται, ώστε η εφαρμογή της τεχνικής να καταλήξει σε αποτελέσματα συμβατά με τους κατά περίπτωση διδακτικούς στόχους. Σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας είναι η διατύπωση νέων, κάθε φορά, απόψεων και η αποφυγή της κριτικής των απόψεων που έχουν ήδη διατυπωθεί. Η ανάδειξη νέων όψεων του υπό εξέταση ζητήματος, η προώθηση της ενεργητικής συμμετοχής των καταρτιζομένων και η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και σεβασμού των απόψεων των άλλων, είναι τα βασικά πλεονεκτήματα της τεχνικής.

Αντιπαράθεση - Debate

Η τεχνική αυτή συνήθως εφαρμόζεται στο τέλος ενοτήτων, όταν οι καταρτιζόμενοι διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις και έχουν ήδη διαμορφώσει στάσεις για ένα ζήτημα. Στην περίπτωση που έχουν διαμορφωθεί διαφορετικές απόψεις, ο εκπαιδευτής αναθέτει σε δύο ολιγομελείς ομάδες καταρτιζομένων την υποστήριξη αυτών των απόψεων (μετά από κατάλληλη προετοιμασία). Οι υπόλοιποι καταρτιζόμενοι διατυπώνουν ερωτήσεις προς τις δύο ομάδες, οι οποίες καλούνται να υποστηρίξουν την ορθότητα και πληρότητα των απόψεών τους. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η διεξοδικότερη εξέταση ενός ζητήματος, προωθείται η ενεργητική συμμετοχή των καταρτιζομένων, ενώ αναπτύσσονται δεξιότητες που σχετίζονται με το διάλογο και την υποστήριξη των θέσεων.

Ομάδες

Κατά την εφαρμογή αυτής της τεχνικής, οι καταρτιζόμενοι χωρισμένοι σε ομάδες (συνήθως 2-5 ατόμων, ανάλογα με το κατά περίπτωση ζήτημα), επεξεργάζονται ένα συγκεκριμένο πρόβλημα ή εκπονούν μια εργασία που έχει ανατεθεί από τον εκπαιδευτή. Ως βασικά πλεονεκτήματα αυτής της τεχνικής θεωρούνται: η προώθηση της ενεργητικής συμμετοχής των καταρτιζομένων, η ενδυνάμωση – σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο, η προώθηση της αυτενέργειας, η ανάπτυξη της επικοινωνίας μεταξύ των καταρτιζομένων, καθώς επίσης και η ανάπτυξη δεξιοτήτων που συνδέονται με τη συνεργασία και τη συλλογική επεξεργασία προβλημάτων.

Τα **εκπαιδευτικά και εποπτικά μέσα** είναι όλα εκείνα τα εργαλεία που πολλαπλασιάζουν τα ερεθίσματα στην διαδικασία της επικοινωνίας διδάσκοντος - εκπαιδευόμενου (ακουστικά, οπτικά, γραπτά).

Η χρήση των κατάλληλων εκπαιδευτικών και εποπτικών μέσων στοχεύει στην ενεργοποίηση περισσότερων αισθήσεων με σημαντικότερη την όραση. Χρησιμοποιούνται στην κατάρτιση για να δώσουν τη δυνατότητα στον διδάσκοντα να είναι πιο αποτελεσματικός και να προκαλεί σύνδεση των αισθήσεων και της νόησης στους εκπαιδευόμενους.

Τα εκπαιδευτικά μέσα αντλούν τη δύναμη τους από την ανθρώπινη φύση και τους τρόπους με τους οποίους ο ενήλικας αποκτά νέες γνώσεις, αναπτύσσει ικανότητες και υιοθετεί συμπεριφορές. Ο διδάσκων χρησιμοποιεί μέσα και τεχνικές ώστε να:

- Ενεργοποιεί ταυτόχρονα περισσότερες αισθήσεις.
- Αποδίδει με σαφήνεια έννοιες, σχέσεις και φαινόμενα.
- Προσελκύει την προσοχή και διεγείρει το ενδιαφέρον.
- Αναπαριστά την πραγματικότητα.

Ο Εκπαιδευτής με βάση τους στόχους της διδασκαλίας και της διδακτικής μεθόδου που έχει επιλέξει, προσδιορίζει το απαιτούμενο εποπτικό υλικό, επιλέγει τον εξοπλισμό και προσδιορίζει τις τεχνικές χρήσης για την αξιοποίηση τους *.

Διακρίνουμε τέσσερις βασικές τεχνικές χρήσης των εποπτικών μέσων διδασκαλίας, σε μια διδασκαλία από τις οποίες οι τρεις πρώτες αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση ενώ η τέταρτη παράδειγμα προς αποφυγή. Αναλυτικότερα:

- *Μέσα Παρουσίασης*: Ο διδάσκων χρησιμοποιεί τα εποπτικά μέσα για τη μετάδοση, διατήρηση και επανάληψη πληροφοριών (π.χ. χρήση διαφανειών για την παρουσίαση διαγραμμάτων με την εξέλιξη του ύψους και των καταθέσεων ανά νομό).
- *Συνεργάτες διδασκαλίας*: Το μέσο αποτελεί ανεξάρτητη πηγή μετάδοσης γνώσεων και επεκτείνει τη διδασκαλία του διδάσκοντος. Λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά, χωρίς να τον υποκαθιστά. Προσφέρει τη δυνατότητα διεύρυνσης των πηγών άντλησης γνώσεων (π.χ. προβολή εκπαιδευτικής ταινίας με χαρακτηριστικές σκηνές διαλόγων αντιμετώπισης παραπόνων πελατών).
- *Μέσα Δημιουργικής Εφαρμογής*: χρησιμοποιούνται από τον επιμορφούμενο ως μέσα παρουσίασης εργασιών και ως μέσα εξάσκησης και πρακτικών εφαρμογών. Ο διδάσκων οργανώνει και καθοδηγεί τη δράση, αξιοποιεί το αποτέλεσμα της εμπειρίας για να παραχθεί γνώση (πχ οι επιμορφούμενοι χρησιμοποιούν διαφάνειες, έντυπα, σχέδια για την παρουσίαση των δικών τους δημιουργικών προτάσεων για την κατασκευή ενός διαφημιστικού φυλλαδίου).
- *Διδασκαλία «Θέμα»*: Η διδασκαλία οικοδομείται γύρω από το μέσο και όχι με βάση τους στόχους διδασκαλίας. Το «θέμα» κυριαρχεί και επισκιάζει το εκπαιδευτικό μήνυμα. Το αποτέλεσμα είναι η παραγωγή εντυπώσεων, η σύγχυση, η σπατάλη χρόνου (π.χ. υπερβολική χρήση διαφανειών, προβολή τηλεοπτικής ταινίας, το θέμα της οποίας δεν συνδέεται με τους στόχους διδασκαλίας).

Η χρήση εκπαιδευτικών και εποπτικών μέσων βελτιώνει σημαντικά την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και τη διεργασία της μάθησης. Ο εκπαιδευτής, ανάλογα με τους στόχους και το αντικείμενο της διδακτικής ενότητας, το χώρο της εκπαίδευσης και τον αριθμό των εκπαιδευομένων, το διαθέσιμο χρόνο και την εκπαιδευτική μέθοδο που έχει επιλέξει, προσδιορίζει το εποπτικό υλικό

* Γ. Βαλάκας: «Εκπαιδευτικά Μέσα και Εκπαιδευτικός Χώρος», ΕΑΠ.

που θα χρησιμοποιήσει προκειμένου να προκαλέσει την ενεργητική συμμετοχή των καταρτιζόμενων και να προσφέρει ευκαιρίες εξάσκησης και δράσης.

Στη συνέχεια παρατίθεται μια ενδεικτική ταξινόμηση των εκπαιδευτικών και εποπτικών μέσων τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά περίπτωση, και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προαναφέρθηκαν.

- Βασικά εκπαιδευτικά μέσα: πίνακας μαρκαδόρου, χαρτοπίνακας (flip chart), πίνακας ανακοινώσεων, σημειώσεις, φυλλάδια, βιβλία κ.λπ.
- Σύνθετα εκπαιδευτικά μέσα: προβολέας διαφανειών (overhead projector), προβολέας εικόνων (slide projector), ηλεκτρονικό υπολογιστή για όλους τους εκπαιδευτές, μαγνητόφωνο, προβολέας εικόνων με ήχο, ταινίες βίντεο.
- Σύγχρονα εκπαιδευτικά μέσα: διαλογικά πολυμέσα (συνδυασμός εικόνας και ηλεκτρονικού υπολογιστή ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα αυτοεκπαίδευσης με ταυτόχρονη χρήση πολλών εκπαιδευτικών μεθόδων και καθολική διαχείριση της διαδικασίας από τον εκπαιδευόμενο), εκπαιδευτικά πακέτα (ολοκληρωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα με οργανωμένες ενότητες ύλης και προκατασκευασμένο εκπαιδευτικό υλικό τα οποία περιλαμβάνουν διαφάνειες, τεστ, μελέτες περιπτώσεων, ταινίες βίντεο, σημειώσεις, προγράμματα για ηλεκτρονικό υπολογιστή, οδηγίες για τον εκπαιδευτή κ.λπ.). Η επιλογή των καταλληλότερων εκπαιδευτικών μέσων ανά εκπαιδευτική ενότητα γίνεται πριν την έναρξη του προγράμματος, κατά την συνάντηση του επιστημονικού υπεύθυνου και του Συντονιστή Κατάρτισης με τους εκπαιδευτές του προγράμματος.

Σχεδιασμός αξιολόγησης του προγράμματος

Με τον όρο «σχεδιασμός αξιολόγησης» νοείται η συγκρότηση μιας ολοκληρωμένης πρότασης σχετικά με τους στόχους της αξιολόγησης, τον τύπο και το μοντέλο που επιλέγεται και το βαθμό συμμετοχής των εμπλεκομένων, καθώς και την πιθανή χρήση των αποτελεσμάτων.

Η αξιολόγηση της επίδοσης των εκπαιδευομένων μετά τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες ενός προγράμματος κατάρτισης επιδιώκει την έγκυρη και αξιόπιστη εκτίμηση του βαθμού απόκτησης γνώσεων, ανάπτυξης ικανοτήτων και διαμόρφωσης στάσεων, ως αποτελέσματος της συμμετοχής τους σε αυτές. Επίσης, η διαδικασία της αξιολόγησης ενός προγράμματος συνολικά, καλύπτει και την απόδοση του εκπαιδευτή, καθώς και ζητήματα όπως η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα της οργάνωσης και των πόρων του προγράμματος (γραμματειακή υποστήριξη, χώροι διδασκαλίας, διδακτικό υλικό, εξοπλισμός κ.λπ.).

Οι τεχνικές και τα μέσα συλλογής και ανάλυσης των αναγκαίων στοιχείων για την έγκυρη και αξιόπιστη αξιολόγηση των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών θα πρέπει να αντιστοιχούν:

- στους διατυπωμένους στόχους του προγράμματος.
- στο εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος και των επιμέρους διδακτικών ενότητων.
- στα βασικά χαρακτηριστικά και στις αντίστοιχα εκτιμώμενες δυνατότητες των εκπαιδευομένων.

Για τον σχεδιασμό της διαδικασίας αξιολόγησης ενός προγράμματος ακολουθούνται τα παρακάτω στάδια:

- Διερεύνηση αναγκών αξιολόγησης.
- Προσδιορισμός των στόχων της αξιολόγησης.
- Επιλογή τύπου και μοντέλου αξιολόγησης.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα στάδια, προσδιορίζονται στο στάδιο σχεδιασμού τυχόν επιπλέον στόχοι της αξιολόγησης, τόσο του εκπαιδευτικού έργου όσο και των εκπαιδευόμενων, καθώς και των εκπαιδευτών. Επίσης, προσδιορίζονται επιπλέον δείκτες που κρίνονται αναγκαίοι για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων από τα συγκεκριμένα προγράμματα επιμόρφωσης.

Τα «Στάδια Σχεδιασμού» δεν έχουν απόλυτη σχέση με τη χρονική αλληλουχία, καθόσον πολλά εξετάζονται ταυτόχρονα και άλλα μπορεί να επαναληφθούν όταν κατά την πορεία του σχεδιασμού διαπιστωθεί ότι ο σχεδιασμός οδηγεί σε αποκλίσεις από το γενικό στόχο.

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της αξιολόγησης προγράμματος παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 9.1.3 που ασχολείται με το ζήτημα αυτό.

Άσκηση 4

Επιστρέψτε στο εκπαιδευτικό αντικείμενο που σχεδιάσατε στην άσκηση 3 και προσδιορίστε τις επιμέρους θεματικές του ενότητες, δίνοντας στην κάθε μία την κατάλληλη χρονική βαρύτητα, σύμφωνα με όσα μελετήσατε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Ποιες εκπαιδευτικές τεχνικές και ποια εκπαιδευτικά μέσα θα χρησιμοποιήσετε για κάθε ενότητα; Συζητήστε τις απόψεις σας με τους συναδέλφους και τον εκπαιδευτή σας.

B. Μεθοδολογία και διαδικασίες υλοποίησης προγραμμάτων

Βασικός στόχος των ενεργειών και της μεθοδολογίας υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των εκπαιδευομένων, και να ενισχυθούν τα κίνητρα τους, ώστε να επιτευχθούν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα.

Ένα «Ολοκληρωμένο Σύστημα Υλοποίησης και Παρακολούθησης» εκπαιδευτικών προγραμμάτων, πρέπει να περιλαμβάνει τις παρακάτω δύο Φάσεις:

- **Φάση: Α.** Οργανωτική Προετοιμασία για την υλοποίηση των προγραμμάτων.
- **Φάση: Β.** Υλοποίηση - Παρακολούθηση Επιμορφωτικών Προγραμμάτων.

Στην συνέχεια αναλύονται οι δύο Φάσεις της μεθοδολογίας υλοποίησης και παρακολούθησης προγραμμάτων.

ΦΑΣΗ Α. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Η Οργανωτική Προετοιμασία Υλοποίησης ενός προγράμματος αρχίζει συνήθως 30 με 60 ημέρες πριν την προβλεπόμενη έναρξη του.

Για κάθε πρόγραμμα, ορίζονται:

- Ο «Επιστημονικά Υπεύθυνος»,
- ο «Οργανωτικά Υπεύθυνος» και
- ο/οι «Υπεύθυνος/οι Επίβλεψης», ή διοικητικής παρακολούθησης του προγράμματος.

Στη συνέχεια ακολουθούν οι δραστηριότητες:

- Επιλογή των Εκπαιδευομένων.
- Επιλογή των Εκπαιδευτών.
- Αναπαραγωγή του Εκπαιδευτικού Υλικού.
- Μετακίνηση και Φιλοξενία των Εκπαιδευομένων και Εκπαιδευτών.
- Προετοιμασία των Χώρων Επιμόρφωσης και Εξασφάλιση του Πρόσθετου Εξοπλισμού και των Εποπτικών Μέσων Διδασκαλίας.

Αναλυτικότερα, κάθε δραστηριότητα και υπηρεσία από τις παραπάνω αναφερόμενες περιλαμβάνει τα παρακάτω:

Επιλογή των Εκπαιδευομένων

Η επιλογή των Εκπαιδευομένων περιλαμβάνει την τελική επιλογή των ωφελουμένων που θα παρακολουθήσουν τα επιμορφωτικά προγράμματα.

Ενδεικτικά, η διαδικασία επιλογής των Εκπαιδευομένων μπορεί να περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

Βήμα 1: Ενημέρωση των ενδιαφερομένων.

Ο φορέας κατάρτισης ενημερώνει με εσωτερικές ενέργειες και λειτουργίες, τους υποψήφιους Εκπαιδευόμενους που δικαιούνται να συμμετάσχουν στα επιμορφωτικά προγράμματα για την ακριβή έναρξη τους, ούτως ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να υποβάλουν αιτήσεις συμμετοχής.

Βήμα 2: Αιτήσεις συμμετοχής – Καταχώρηση στοιχείων των ενδιαφερομένων υποψηφίων.

Ειδικότερα: Τα στοιχεία των αιτήσεων των υποψηφίων που συλλέγονται, καταχωρούνται στο Πληροφοριακό Σύστημα του φορέα, όπου δημιουργείται ηλεκτρονικός ατομικός φάκελος για τον κάθε επιμορφούμενο, έτσι ώστε να είναι δυνατή η συνεχής παρακολούθησή του κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος.

Βήμα 3: Τελική επιλογή των Εκπαιδευομένων.

Μετά την ολοκλήρωση της επεξεργασίας των στοιχείων των αιτήσεων γίνεται η τελική επιλογή των Εκπαιδευομένων.

Βήμα 4: Ενημέρωση Επιλεγέντων Εκπαιδευομένων.

Επιλογή των Εκπαιδευτών

Ο φορέας κατάρτισης αναζητεί τους Εκπαιδευτές των επιμορφωτικών προγραμμάτων που θα υλοποιήσει, από τα διαθέσιμα Μητρώα *Διδακτικού Προσωπικού*.

Ενδεχομένως, για να εξασφαλιστούν τα μέγιστα εκπαιδευτικά αποτελέσματα και δεδομένου ότι οι Εκπαιδευτές είναι οι κύριοι παράγοντες για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος, μπορούν να εφαρμοστούν συγκεκριμένες διαδικασίες στη φάση της επιλογής εκπαιδευτών που περιλαμβάνουν:

- Αναζήτηση από τα διαθέσιμα Μητρώα Εκπαιδευτών με απευθείας επικοινωνία.
- Συμπλήρωση Αίτησης – Ερωτηματολογίου Εκπαιδευτικών Δεξιοτήτων που στόχο έχει να καταγράψει το παιδαγωγικό πορτραίτο του Εκπαιδευτή.
- Διεξαγωγή Προσωπικής Συνέντευξης του Εκπαιδευτή με τον Επιστημονικό Υπεύθυνο του Προγράμματος που σαν στόχο θα έχει αφενός την ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τις προδιαγραφές του επιμορφωτικού προγράμματος και αφετέρου τη διερεύνηση των προσωπικών του χαρακτηριστικών.

Τα επιθυμητά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν οι Εκπαιδευτές είναι:

Εκπαιδευτικές Δεξιότητες

- Σχεδιασμός διδακτικών ενοτήτων.
- Οργάνωση διδασκαλίας.
- Χρήση ενεργητικών μεθόδων διδασκαλίας.
- Ικανότητα συντονισμού εκπαιδευτικού έργου.
- Πνεύμα συνεργατικότητας με τους επιμορφούμενους.
- Εμπύχωση των επιμορφούμενων.

Προσωπικά Χαρακτηριστικά

- Ικανότητα ανάλυσης της δυναμικής της ομάδας των επιμορφούμενων.
- Ευαισθησία για το κοινωνικό περιβάλλον της συγκεκριμένης ομάδας.
- Αυτοπεποίθηση.
- Κατανόηση – ταχύτητα αντίληψης.
- Συνείδηση προσωπικής αξίας.

Η εσωτερική επιμόρφωση και ενημέρωση των Εκπαιδευτών θεωρείται πολύ σημαντική για την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη χρήση καινοτόμων και συμμετοχικών μεθόδων εκπαίδευσης, στη λειτουργία της ομάδας, στην επικοινωνία Εκπαιδευτή - Εκπαιδευόμενου, στις μεθόδους αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ενοτήτων και στη σύνδεση του προγράμματος επιμόρφωσης με τις ανάγκες των Εκπαιδευόμενων.

Η εσωτερική επιμόρφωση και ενημέρωση των Εκπαιδευτών πραγματοποιείται στις παρακάτω τρεις διακριτές δράσεις:

1. *Ενημέρωση Εκπαιδευτών σχετικά με την εσωτερική οργάνωση της Ένωσης, τους στόχους και το περιεχόμενο του προγράμματος:*
 - Απευθύνεται: Σε όλους τους Εκπαιδευτές.
 - Διεξάγεται από: Τον Υπεύθυνο Ομάδας Έργου και τον Επιστημονικό Υπεύθυνο του προγράμματος.

Το περιεχόμενο της ενημέρωσης των Εκπαιδευτών σχετικά με την εσωτερική οργάνωση της Ένωσης και τους στόχους του προγράμματος περιλαμβάνει:

- 1^ο Μέρος (από τον Υπεύθυνο Ομάδας Έργου): Παρουσίαση οργάνωσης της Ένωσης και Συνεργασία – Συναλλαγές με το Διοικητικό και το Επιστημονικό προσωπικό.
- 2^ο Μέρος (από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο): Παρουσίαση του προγράμματος, Οδηγίες για την αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων (συνάφεια αξιολόγησης καταρτιζόμενων με τους στόχους του προγράμματος), Εκπαιδευτικό υλικό - Σημειώσεις, Εκπαιδευτικές Μέθοδοι και Τεχνικές, Ειδικός Εξοπλισμός.

2. Χρήση κατάλληλου ενημερωτικού υλικού (Οδηγός Εκπαιδευτή).

Στον Εκπαιδευτή παρέχεται ο *Οδηγός Εκπαιδευτή* που περιλαμβάνει χρήσιμο υλικό σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας της Ένωσης, καθώς και ειδικά θέματα υποστήριξης εκπαιδευτικού έργου:

- Οργανωτικά στοιχεία της Ένωσης.
- Διαδικασίες αξιολόγησης Εκπαιδευομένων .
- Οδηγίες σύνταξης σημειώσεων (όπου απαιτείται).
- Οδηγίες σύνταξης φύλλου μαθήματος.
- Οδηγίες για τη σύνταξη των τεστ.

Επίσης οι Εκπαιδευτές που συμμετέχουν στα προγράμματα επιμόρφωσης είναι απαραίτητο να είναι ενημερωμένοι όσον αφορά:

- στο σκοπό και τους διδακτικούς στόχους του προγράμματος,
- στα χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων,
- στις δυνατότητες της υλικοτεχνικής υποδομής, και
- στα ωράρια εκπαίδευσης.

Επιπλέον για να υπάρχει συνοχή του έργου του, με εκείνο των άλλων Εκπαιδευτών που προηγήθηκαν ή θα ακολουθήσουν, χρειάζεται να είναι ενημερωμένος για τις εκπαιδευτικές τεχνικές και τα εκπαιδευτικά μέσα που εκείνοι χρησιμοποιούν, σε ποιες/ ποια δίνουν έμφαση, για ποιους εκπαιδευτικούς λόγους. *Π.χ δεν είναι θεμιτό από την άποψη της ροής της μαθησιακής διεργασίας τη μία μέρα ένας εκπαιδευτής να χρησιμοποιεί κυρίως την εισήγηση με χρήση πλήθους διαφανειών και την επόμενη ένας άλλος να βασίζεται στις τεχνικές της ομαδικής εργασίας και αυτοκατευθυνόμενης μάθησης.* Έτσι λοιπόν είναι επιτακτική ανάγκη οι διδάσκοντες κάθε προγράμματος επιμόρφωσης να συζητούν σε βάθος μεταξύ τους σχετικά με το περιεχόμενο του προγράμματος και την εκπαιδευτική μεθοδολογία που θα ακολουθήσουν.

3. Συντονισμός Εκπαιδευτών με Λοιπούς Συντελεστές του προγράμματος.

Ο Συντονισμός των Εκπαιδευτών είναι αρμοδιότητα του Επιστημονικού Υπευθύνου του προγράμματος, ο οποίος σε συνεννόηση με τον υπεύθυνο του φορέα κατάρτισης καθορίζουν τις συναντήσεις των διδασκόντων πριν ή και κατά τη διάρκεια του προγράμματος, αν κριθεί απαραίτητο, με στόχο την ομαλή ροή και εξέλιξή του.

Η λειτουργία συντονισμού που περιγράφηκε προσφέρει σημαντικά στην επίτευξη των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων.

Με τη μέθοδο αυτή επιτυγχάνεται γνωριμία των εκπαιδευτών μεταξύ τους και η ανταλλαγή απόψεων πριν την έναρξη του προγράμματος.

Αναπαραγωγή Εκπαιδευτικού Υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί σε κάθε πρόγραμμα προσδιορίζεται στη Φάση Σχεδιασμού των Προγραμμάτων.

Το εκπαιδευτικό υλικό διανέμεται στους εκπαιδευόμενους σε μορφή βιβλιοδετημένου εντύπου, και πιθανόν και σε ηλεκτρονική μορφή, όταν αυτό είναι εφικτό, με στόχο την καλύτερη αποτελεσματικότητα και αξιοποίηση του υλικού από τους επιμορφούμενους.

Η διανομή του εκπαιδευτικού υλικού γίνεται κατά προτίμηση με την έναρξη του προγράμματος και αποτελεί μέρος του περιεχομένου του φακέλου που παραλαμβάνουν οι εκπαιδευόμενοι την πρώτη μέρα του προγράμματος. Επιπλέον, ο φάκελος πρέπει να περιέχει το ωρολόγιο πρόγραμμα, ένα μπλοκ, ένα στυλό και ό,τι άλλο υλικό κρίνεται χρήσιμο από τον φορέα κατάρτισης.

Μετακίνηση και Φιλοξενία Εκπαιδευομένων και Εκπαιδευτών

Στη φάση της Οργανωτικής Προετοιμασίας κάθε επιμορφωτικού προγράμματος είναι πιθανόν να απαιτείται η εξασφάλιση των παρακάτω υπηρεσιών:

- Μετακίνησης του Εκπαιδευτικού Προσωπικού.
- Διαμονής και διατροφής για τους Εκπαιδευόμενους και τα μέλη του Εκπαιδευτικού Προσωπικού.
- Παροχής ροφημάτων κατά τη διάρκεια των επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Προετοιμασία Χώρων Εκπαίδευσης και Εξασφάλιση Πρόσθετου Εξοπλισμού και Εποπτικών Μέσων Διδασκαλίας

Τα επιμορφωτικά προγράμματα υλοποιούνται σε πιστοποιημένες αίθουσες διδασκαλίας και Πληροφορικής, όπου απαιτείται.

Η χρήση των κατάλληλων εκπαιδευτικών και εποπτικών μέσων στοχεύει στην ενεργοποίηση περισσότερων αισθήσεων με σημαντικότερη την όραση. Χρησιμοποιούνται στην κατάρτιση για να δώσουν τη δυνατότητα στον διδάσκοντα να είναι πιο αποτελεσματικός και να προκαλεί ένωση των αισθήσεων και της νόησης στους επιμορφούμενους.

Τα εκπαιδευτικά και εποπτικά μέσα είναι όλα εκείνα τα εργαλεία που πολλαπλασιάζουν τα ερεθίσματα στην διαδικασία της επικοινωνίας διδάσκοντος - επιμορφούμενου (ακουστικά, οπτικά, γραπτά).

Τα εκπαιδευτικά μέσα αντλούν τη δύναμη τους από την ανθρώπινη φύση και τους τρόπους με τους οποίους ο ενήλικας αποκτά νέες γνώσεις, αναπτύσσει ικανότητες και υιοθετεί συμπεριφορές. Ο διδάσκων χρησιμοποιεί μέσα και τεχνικές ώστε να:

- Ενεργοποιεί ταυτόχρονα περισσότερες αισθήσεις.
- Αποδίδει με σαφήνεια έννοιες, σχέσεις και φαινόμενα.
- Προσελκύει την προσοχή και διεγείρει το ενδιαφέρον.
- Αναπαριστά την πραγματικότητα.

Στην παρούσα φάση της οργανωτικής προετοιμασίας του προγράμματος πρέπει να γίνεται έλεγχος της αίθουσας διδασκαλίας ή του εργαστηρίου Η/Υ στα οποία πρόκειται να υλοποιηθεί το πρόγραμμα, καθώς και όλων των εποπτικών μέσων που έχουν επιλεγεί από τους Εκπαιδευτές στα πλαίσια της Συντονιστικής Συνάντησης των Διδασκόντων με τον Επιστημονικό Υπεύθυνο.

Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η άρτια λειτουργία του βασικού και ειδικού εξοπλισμού των αιθουσών με αποτέλεσμα να μην δημιουργηθούν τεχνικά προβλήματα κατά την έναρξη, αλλά και σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος που θα παρεμποδίσουν το διδακτικό έργο.

ΦΑΣΗ Β. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός προγράμματος κατάρτισης πρέπει να εξασφαλίζεται συνεχής παρακολούθηση από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο, με τη βοήθεια των στελεχών Διοικητικής Παρακολούθησης, ούτως ώστε να διασφαλίζεται:

- Η διατήρηση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευομένων.
- Η ενεργός συμμετοχή των εκπαιδευομένων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.
- Η απόδοσή των εκπαιδευομένων στα τεστ.
- Η συνέπεια των διδασκόντων στις διδακτικές ώρες.
- Η εκ των προτέρων σχεδίαση των μαθημάτων από τους Εκπαιδευτές.
- Η γενικότερη επάρκεια των υπηρεσιών και των υποδομών προς τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευόμενους.

Ειδικότερα για την Παρακολούθηση των προγραμμάτων κατά την διάρκεια της υλοποίησης ο φορέας κατάρτισης χρησιμοποιεί τις παρακάτω διαδικασίες και εργαλεία:

Διαδικασία παρακολούθησης των Εκπαιδευομένων

Η παρακολούθηση των εκπαιδευομένων πραγματοποιείται σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Συγκεκριμένα παρακολουθούνται:

- Το ενδιαφέρον για μάθηση,
- Η ενεργός συμμετοχή,
- Η απόδοση στα ενδιάμεσα τεστ,
- Η απόδοση στην τελική αξιολόγηση.

Εργαλεία παρακολούθησης των Εκπαιδευομένων

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση των εκπαιδευομένων αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω:

- Το Πληροφοριακό Σύστημα του φορέα,
- Το Μηχανογραφικό Σύστημα του φορέα,
- Το Μητρώο Εκπαιδευομένων,
- Τα ερωτηματολόγια,
- Η έκθεση αξιολόγησης,
- Τα φύλλα βαθμολόγησης,
- Τα φύλλα αξιολόγησης των ποιοτικών χαρακτηριστικών,
- Οι δείκτες προόδου και απόδοσης.

Διαδικασία παρακολούθησης Εκπαιδευτών

Η διαδικασία που ακολουθείται για την παρακολούθηση των Εκπαιδευτών έχει ως εξής:

- Παρακολούθηση των Εκπαιδευτών μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος του φορέα.

- Παρακολούθηση των Εκπαιδευτών μέσω ενός ενημερωμένου μητρώου εκπαιδευτών σε ηλεκτρονική μορφή που πρέπει να περιλαμβάνει: βιογραφικό σημείωμα, σπουδές, εξειδικεύσεις, συγγράμματα, μελέτες, εμπειρία (επαγγελματική - διδακτική).
- Παρακολούθηση σχεδίασης μαθήματος (παράδοση και έλεγχος).
- Παρακολούθηση συνέπειας στις ώρες διδασκαλίας.
- Παρακολούθηση απόδοσης εκπαιδευτών - συμπλήρωση φύλλου παρακολούθησης αξιολόγησης.
- Παρακολούθηση συμμετοχής σε συσκέψεις - επιμορφωτικές δραστηριότητες κ.λπ.
- Παρακολούθηση ποιότητας εκπαιδευτικών σημειώσεων.
- Παρακολούθηση ποιότητας, βαθμού δυσκολίας των τεστ και αντιστοιχία τους με τους εκπαιδευτικούς στόχους.
- Παρακολούθηση χρήσης εποπτικών μέσων και μεθόδων.
- Παρακολούθηση δεικτών αξιολόγησης (ατομικοί, συγκριτικοί ανά πρόγραμμα, ανά στοιχείο αξιολόγησης).

Εργαλεία παρακολούθησης Εκπαιδευτών

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση των Εκπαιδευτών είναι:

- Το Πληροφοριακό Σύστημα του φορέα,
- Το Μηχανογραφικό Σύστημα του φορέα,
- Ερωτηματολόγια,
- Εκθέσεις αξιολόγησης,
- Φύλλα αξιολόγησης,
- Έκθεση Επιστημονικού Υπευθύνου,
- Έκθεση Υπευθύνου Προγράμματος.

Διαδικασία Παρακολούθησης Προγράμματος

- Παρακολούθηση των ενεργειών κατά τη φάση της προετοιμασίας του προγράμματος (π.χ. παρακολουθούνται οι δράσεις εσωτερικής ενημέρωσης των διδασκόντων, δράσεις επιλογής εκπαιδευτών, προετοιμασία χώρων επιμόρφωσης, έλεγχος Η/Υ εργαστηρίων και εποπτικών μέσων).
- Παρακολούθηση δράσεων υλοποίησης προγράμματος εκτός Εκπαιδευομένων και Εκπαιδευτών (όπως πχ οι απαραίτητες διοικητικές λειτουργίες, η διαχείριση πιθανών κρίσεων από τους εντεταλμένους προς τούτο, η διασφάλιση των απαιτούμενων μέσων και πόρων).
- Παρακολούθηση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου (όπως πχ εάν εφαρμόζονται οι σωστές μέθοδοι διδασκαλίας στο σύνολό τους, ομαδικοί δείκτες απόδοσης).

Εργαλεία Παρακολούθησης του Προγράμματος

Τα εργαλεία και τα μέσα παρακολούθησης του προγράμματος αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω:

- Το Πληροφοριακό Σύστημα του φορέα,
- Το Μηχανογραφικό Σύστημα του φορέα,
- Δείκτες απόδοσης και ποιότητας,
- Φύλλο αξιολόγησης,
- Φύλλο μαθήματος,
- Ερωτηματολόγια,
- Εκθέσεις αξιολόγησης.

Μητρώο των Εκπαιδευομένων

Πρόκειται για ένα ηλεκτρονικό φάκελο των εκπαιδευομένων, ο οποίος δημιουργείται με στοιχεία που αντλούνται από τις αιτήσεις που υποβάλουν οι ενδιαφερόμενοι πριν την έναρξη του προγράμματος και περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

- Δημογραφικά - προσωπικά - οικογενειακά στοιχεία του υποψηφίου,
- Γραμματικές γνώσεις, σπουδές, ξένες γλώσσες,
- Δεξιότητες, Γνώσεις, Ικανότητες που διαθέτει ο καταρτιζόμενος,
- Στοιχεία προγραμμάτων επιμόρφωσης που παρακολούθησε,
- Ενδιαφέροντα - Προτιμήσεις,
- Στοιχεία εργασιακής εμπειρίας,
- Στοιχεία κινητικότητας εργασίας.

Άσκηση 5

Χωριστείτε σε ομάδες των 4 ατόμων. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα από τα προγράμματα που σχεδιάστηκαν στο πλαίσιο των ασκήσεων 3 και 4 και προσδιορίζει το περιεχόμενο των δύο φάσεων υλοποίησης και παρακολούθησης:

- A. Οργανωτική Προετοιμασία
- B. Υλοποίηση - παρακολούθηση

Συζητείστε και εντοπίστε τις προϋποθέσεις και τα προαπαιτούμενα για κάθε φάση υλοποίησης.

9.1.3. Η Αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης στο χώρο της ΤΕΕ

Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία αλλά και αναπόσπαστο τμήμα της εκπαιδευτικής πράξης. Προσφέρεται με πολλαπλούς τρόπους, για πολλαπλές μορφές χρήσης, ανάλογα με τους σκοπούς, τους φορείς, τα κριτήρια και την κοινωνική λειτουργία ενός συστήματος εκπαίδευσης-επιμόρφωσης, σε κάθε δεδομένη χρονική στιγμή. Ενδεικτικά μπορεί να καλύπτει:

- Την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού μοντέλου.
- Την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού οργανισμού.
- Την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος.
- Την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προσωπικού.
- Την αξιολόγηση των εκπαιδευομένων.
- Την αξιολόγηση μεθόδων και τεχνικών, μέσων.

Τόσο η ίδια η διαδικασία αξιολόγησης όσο και τα αποτελέσματά της αξιοποιούνται ως δείκτες ανίχνευσης, καταγραφής, ανατροφοδότησης, προσανατολισμού και πιστοποίησης. Στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση - επιμόρφωση, μάλιστα, όπου οι εξελίξεις είναι ραγδαίες, κάτω από συνθήκες αλληπάλληλων θεσμικών και δομικών αλλαγών, η αξιολόγηση αποκτά συχνά τα χαρακτηριστικά μιας διαρκούς διαδικασίας, που καλύπτει το σύνολο των παραμέτρων οι οποίες είναι κρίσιμες για την υποδοχή των αλλαγών και τη μεταφορά τους σε εκπαιδευτική πράξη.

A. Γενικά – Στόχοι αξιολόγησης

Η αξιολόγηση (εσωτερική και εξωτερική) ενός προγράμματος είναι σημαντική διαδικασία, καθώς μέσω αυτής γίνεται η διερεύνηση της αποτελεσματικότητάς, της αποδοτικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του προγράμματος.

Ένα πλήρες σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης είναι ένα ομογενοποιημένο σύνολο τεχνικών που αξιοποιούν κυρίως τις ποσοτικές, αλλά και τις ποιοτικές μεθόδους, με τη βοήθεια των οποίων συλλέγονται και αναλύονται πληροφορίες, με σκοπό, καταρχήν να την αξιολόγηση και στη συνέχεια τη βελτίωση του προγράμματος.

Ένα σύστημα αξιολόγησης μπορεί να οργανωθεί έτσι ώστε να αναφέρεται:

- στο **εκπαιδευτικό περιεχόμενο** και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στην πληρότητα και την αποτελεσματικότητα τόσο της θεωρίας όσο και της πρακτικής,
- στην **οργάνωση** του προγράμματος, δηλαδή στην πληρότητα και την ποιότητα υλοποίησης, και
- στα **αποτελέσματα** του προγράμματος δηλαδή σε ό,τι έχει να κάνει με την επίτευξη των στόχων του προγράμματος.

Η μεγαλύτερη σπουδαιότητα της αξιολόγησης είναι ότι μέσω αυτής μπορούν να εντοπιστούν προβλήματα και λάθη που έγιναν κατά την υλοποίηση και να αποφευχθούν όχι μόνο κατά την υλοποίηση μελλοντικών προγραμμάτων, αλλά και στην τρέχουσα περίοδο υλοποίησης. Αυτό είναι το κύριο πλεονέκτημα της λεγόμενης «**διαμορφωτικής**» αξιολόγησης.

Ο βασικός ρόλος του αξιολογητή είναι να ανατροφοδοτήσει τον επιστημονικό υπεύθυνο κυρίως με πληροφορίες οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν στο να υιοθετηθούν οι κατάλληλες παρεμβάσεις σε ό,τι εντοπιστεί ως πρόβλημα. Ένα στατικό μοντέλο αξιολόγησης («παραδοσιακή αξιολόγηση») δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί κατάλληλο για την αξιολόγηση μιας δυναμικής εκπαιδευτικής λειτουργίας

και προπάντων είναι αδύνατο να οδηγήσει αποτελεσματικά σε βελτίωση, πράγμα που πρέπει να χαρακτηρίζει την αξιολόγηση*. Για το λόγο αυτό προτιμάται γενικά η χρήση του μοντέλου της «**δυναμικής αξιολόγησης**».

Στο τέλος του προγράμματος παράγεται και το προϊόν της «**απολογιστικής αξιολόγησης**» («**τελική**» και «**ολική**» αξιολόγηση), γίνεται δηλαδή εξαγωγή και τεκμηριωμένη διατύπωση συμπερασμάτων και κρίσεων σχετικά με την απόδοση του προγράμματος.

Συγκεκριμένα οι **στόχοι** της αξιολόγησης είναι:

- η διαπίστωση αναγκών ή προβλημάτων στην υλοποίηση με σκοπό την επίλυσή τους
- η προσπάθεια βελτίωσης της προσφοράς προς τον καταρτιζόμενο με την αξιοποίηση των διαπιστώσεων και οδηγιών των αξιολογητών,
- η μέτρηση της επίτευξης των προσδοκιών σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα,
- η αξιολόγηση της απόδοσης και η βελτίωση των εκπαιδευτών,
- τα συμπεράσματα σχετικά με την απόδοσή των εκπαιδευτών,
- η εξασφάλιση αρμονικής συνεργασίας μεταξύ διοίκησης εκπαιδευτικών και καταρτιζομένων,
- η διαπίστωση των αναγκών επιμόρφωσης των εκπαιδευτών και ο προσδιορισμός του περιεχομένου αυτής,
- η προσαρμογή στις ανάγκες των καταρτιζομένων,
- η εξειδίκευση/ βελτίωση διοικητικού και γραμματειακού μηχανισμού του φορέα υλοποίησης,
- η μέτρηση της επίτευξης των ποιοτικών και ποσοτικών στόχων που έχουν τεθεί στο πλαίσιο του προγράμματος σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα,
- η παροχή δυνατοτήτων βελτίωσης αντίστοιχων μελλοντικών προγραμμάτων, αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

B. Διάκριση σε εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση

Η αξιολόγηση διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση. Η μία μορφή αξιολόγησης συμπληρώνει την άλλη και στο σύνολό τους ελέγχουν κάθε δυνατή παράμετρο λειτουργίας του φορέα εφαρμογής της κατάρτισης.

Η **εσωτερική** αξιολόγηση:

- Γίνεται κυρίως από τους εκπαιδευόμενους και συμπληρωματικά από όλους τους λοιπούς εσωτερικούς παράγοντες, οι οποίοι εμπλέκονται στην υλοποίηση του προγράμματος: εκπαιδευτές, Επιστημονικό Υπεύθυνο.
- Επικεντρώνεται κυρίως στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Σχετίζεται με κάθε πρόγραμμα κατάρτισης ξεχωριστά.

Η **εξωτερική** αξιολόγηση:

- Περιλαμβάνει το σύνολο των παραγόντων που εμπλέκονται στην υλοποίηση ενός προγράμματος κατάρτισης ακόμα και αυτών που δεν έχουν άμεση σχέση με το καθαρά εκπαι-

* Δημητρόπουλος Ε. Γ. (1999), Εκπαιδευτική αξιολόγηση, Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού έργου, Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρη.

δευτικό μέρος (π.χ. διοικητικό προσωπικό). Δεν αναπτύσσεται μόνο γύρω από την εκπαιδευτική διαδικασία.

- Στόχος είναι ο έλεγχος του συνόλου των παραγόντων της αποτελεσματικότητας ενός προγράμματος.
- Εκτελείται από εξωτερικό ανεξάρτητο αξιολογητή ο οποίος δεν έχει σχέση με την υλοποίηση του προγράμματος. Ο εξωτερικός αξιολογητής δεν έχει εμπλακεί στη στοχοθέτηση του προγράμματος κατάρτισης και στη σύνταξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του προγράμματος.
- Αποτελεί μέρος της συνολικής «αξιολόγησης του φορέα», με στόχο τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της δομής στο σύνολό της και την επανατροφοδότηση των συντελεστών του έργου που αυτή παράγει.

Η συνολική αξιολόγηση του φορέα γίνεται με τη χρήση μιας σειράς από δείκτες σε όλους του τομείς της δράσης του. Οι δείκτες έχουν κυρίως ποσοτικό χαρακτήρα και στο σύνολό τους καταγράφουν πλήρως τη δραστηριότητα του οργανισμού:

- Δείκτες εκπαιδευτικού έργου: πόσοι εκπαιδευόμενοι συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης (συγκρίσεις ανά έτος, ανθρωπόωρες), αριθμός σημειώσεων, βιβλίων, βιβλιοθηκών, εποπτικών μέσων.
- Οικονομικοί δείκτες: συνολικός προϋπολογισμός, κατανομή δαπανών.
- Δείκτες ανθρωπίνων πόρων: αριθμός προσωπικού, δεξιότητες και τεχνικές ειδικεύσεις του προσωπικού, αξιολόγηση του μητρώου των εκπαιδευτών.
- Δείκτες υποδομών: τετραγωνικά μέτρα που χρησιμοποιούνται για προγράμματα κατάρτισης, αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο ενδεχομένως υπερκαλύπτονται οι ελάχιστες προϋποθέσεις κ.λπ.
- Δείκτες οργάνωσης: ποιότητα οργανογράμματος κ.λπ.
- Λοιποί δείκτες: αριθμός φορέων με τους οποίους συνεργάζεται ο φορέας κατάρτισης κ.λπ.
- Δείκτης απορροφητικότητας στην αγορά εργασίας.

Στη συνολική αξιολόγηση του φορέα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη ο βαθμός στον οποίο το εκπαιδευτικό έργο που παράγεται είναι αποτελεσματικό. Η πληροφορία αυτή συλλέγεται από τις εξωτερικές αξιολογήσεις των προγραμμάτων που υλοποίησε.

Σχηματικά και περιληπτικά οι **διαφορές** της εσωτερικής από την εξωτερική αξιολόγηση:

	Αξιολογητής:	Αντικείμενα αξιολόγησης:	Εύρος:
Εσωτερική αξιολόγηση:	όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία (καταρτιζόμενοι, εκπαιδευτές, υπεύθυνοι κ.λπ.).	Όσα αντικείμενα σχετίζονται με την εκπαιδευτική διαδικασία.	Αφορά τα στενά όρια ενός προγράμματος.
Εξωτερική αξιολόγηση:	εξωτερικός αξιολογητής, μη εμπλεκόμενος στο σχεδιασμό του προγράμματος.	Αντικείμενα που σχετίζονται με την εκπαιδευτική διαδικασία. Όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος	Αποτελεί μέρος της συνολικής αξιολόγησης του φορέα η οποία διενεργείται κάθε χρόνο.

Γ. Αντικείμενα αξιολόγησης

Συγκεκριμένα τα αντικείμενα αξιολόγησης διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: τους έμψυχους συντελεστές του προγράμματος και τους άψυχους συντελεστές.

α) **Έμψυχοι** Συντελεστές: Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται και αξιολογούνται:

- οι καταρτιζόμενοι,
- οι εκπαιδευτές,
- ο Επιστημονικός Υπεύθυνος,
- ο Υπεύθυνος Προγράμματος,
- το προσωπικό γραμματειακής/ λογιστικής κ.λπ. υποστήριξης.

β) **Άψυχοι** Συντελεστές: Σε γενικές γραμμές σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται και αξιολογούνται:

- η επιλογή καταρτιζομένων του κάθε προγράμματος,
- η ενημέρωση που υπήρξε στην αρχή του προγράμματος (και από τη γραμματεία στους καταρτιζόμενους, αλλά και από τον επιστημονικό υπεύθυνο στην ομάδα των εκπαιδευτών κ.λπ.),
- οι προσδοκίες που είχαν οι καταρτιζόμενοι στην αρχή του προγράμματος και ο βαθμός ικανοποίησής τους,
- οι σκοποί/στόχοι του προγράμματος και ο βαθμός ικανοποίησής τους,
- η οργάνωση και λειτουργία,
- ο σχεδιασμός – το περιεχόμενο – η διάρθρωση του ωρολογίου προγράμματος,
- το θεωρητικό μέρος,
- η πρακτική άσκηση,
- οι υποδομές (χώροι, μηχανογράφηση, εποπτικά μέσα, εξοπλισμός κ.λπ.),
- η αποτελεσματικότητα του προγράμματος μέσα από τα εξαγόμενα της παρακολούθησης μετά το τέλος,
- το εκπαιδευτικό υλικό και η εκπαιδευτική μεθοδολογία.

Δ. Κριτήρια αξιολόγησης

Για κάθε ένα από τα αντικείμενα που αξιολογούνται μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα σύστημα κριτηρίων, προκειμένου να επιτευχθεί αντικειμενική και πλήρης αξιολόγηση.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω κριτήρια:

Κριτήρια για τους έμψυχους συντελεστές:

- Κριτήρια για τους **καταρτιζόμενους**: Επίδοση σε ασκήσεις, εργασίες, τεστ, επίδοση στη θεωρία, επίδοση στην πρακτική, συνολική επίδοση, αξιοποίηση αποτελεσμάτων μάθησης, συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία, συνέπεια/υπευθυνότητα, σχέσεις/ βαθμός συνεργασίας με άλλους καταρτιζόμενους, σχέσεις με εκπαιδευτές, ανάληψη πρωτοβουλιών, ενδιαφέρον που έδειξε κατά τη διάρκεια της κατάρτισης για να λάβει και άλλες γνώσεις πλέον της συγκεκριμένης ύλης (π.χ. βιβλιογραφία, επισκέψεις, συζητήσεις κ.ά.), εμπιστοσύνη που εμπνέει ως προσωπικότητα, ευαισθησία αναφορικά με το αντικείμενο κατάρτισης, καταβαλλόμενη προσπάθεια, πρέπουσα συμπεριφορά, ικανότητα πρόσληψης γνώσεων, ικανότητα προσαρμογής στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες της εκπαίδευσης, χρήση εποπτικών μέσων, δεξιότητες επικοινωνίας, προσωπικής επαφής και συνεργασίας

- Κριτήρια για τους **εκπαιδευτές**: Αντιστοιχία σπουδών/ εμπειριών με το αντικείμενο κατάρτισης, παιδαγωγική κατάρτιση, εμπειρία στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, σχέσεις με τους εκπαιδευόμενους, σχέσεις/ συνεργασία με τους εκπαιδευτές, με την επιστημονική ομάδα, τήρηση ωραρίου διδασκαλίας, πρέπουσα συμπεριφορά εντός και εκτός τάξης, πληρότητα κάλυψης προγραμματισμένης διδακτικής ύλης, συνέπεια-υπευθυνότητα, ικανότητα μετάδοσης γνώσεων, ικανότητα προσαρμογής στις ανάγκες/ ιδιαιτερότητες των καταρτιζομένων των συγκεκριμένων ομάδων, μεθοδικότητα/ οργάνωση και προετοιμασία εκπαιδευτικής διδασκαλίας, καινοτομία εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών, εφαρμογή/ χρήση εποπτικών μέσων, δεξιότητες επικοινωνίας-προσωπικής επαφής και συνεργασίας, ικανότητα χειρισμού ομάδας, επίλυσης προβλημάτων, ευελιξίας, χορήγηση και ποιότητα σημειώσεων.
- Κριτήρια για τον **Επιστημονικό Υπεύθυνο**: Επιστημονική γνώση/κατοχή του διδασκόμενου αντικείμενου, Σχέσεις/ συνεργασία με τους εκπαιδευτές και τους υπόλοιπους υπευθύνους, πρέπουσα συμπεριφορά, συνέπεια-υπευθυνότητα, οργανωτική-συντονιστική ικανότητα (οργάνωση τακτικών συναντήσεων, ενημέρωση κ.λπ.), καινοτομία εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών, ικανότητα χειρισμού ομάδας, επίλυσης προβλημάτων, ευελιξίας.
- Κριτήρια για τον **Υπεύθυνο Προγράμματος**: οργανωτική/ συντονιστική ικανότητα, επικοινωνίας, υποκίνησης, ενημέρωση, έλεγχος, λύση προβλημάτων, λήψη αποφάσεων.
- Κριτήρια για το προσωπικό **γραμματειακής/ λογιστικής κ.λπ. υποστήριξης**: Πρέπουσα συμπεριφορά, συνέπεια/ υπευθυνότητα, παροχή πληροφοριών/ διευκρινίσεων, ταχύτητα ανταπόκρισης.

Κριτήρια για τους άψυχους συντελεστές:

- Κριτήρια για την **επιλογή** των καταρτιζομένων: Γνωστοποίηση του προγράμματος στο κοινό-στόχο, καταλληλότητα μεθόδων αξιολόγησης, σωστή εφαρμογή μεθόδων αξιολόγησης.
- Κριτήρια για την **ενημέρωση**: για τους στόχους του προγράμματος, για τις θεματικές του ενότητες, για την εκπαιδευτική μεθοδολογία και τις τεχνικές, για το εκπαιδευτικό υλικό και εξοπλισμό, για την αξία της αξιολόγησης, για το ωρολόγιο πρόγραμμα κ.λπ.
- Κριτήρια για τις **προσδοκίες** που είχαν οι καταρτιζόμενοι στην αρχή του προγράμματος και ο βαθμός ικανοποίησής τους: βελτίωση δεξιοτήτων, ενδιαφέρον για το αντικείμενο κατάρτισης, διευκόλυνση αναζήτησης εργασίας, οικονομικοί λόγοι, ανάγκη επικοινωνίας με νέα άτομα, αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου κ.λπ.
- Κριτήρια για τους **σκοπούς/στόχους**: Ρεαλιστικότητα στόχων, επίτευξή τους, αντιστοιχισμός με ανάγκες.
- Κριτήρια για την **οργάνωση και λειτουργία**: Πληρότητα σχεδίασης προγράμματος, τήρηση αρχών για τη σχεδίαση/ τον προγραμματισμό, ορθότητα οργάνωσης/ σχεδίασης, επάρκεια/ ορθότητα διοίκησης, τήρηση χρονοδιαγράμματος.
- Κριτήρια για το **σχεδιασμό – περιεχόμενο – διάρθρωση ωρολογίου προγράμματος**: Τήρηση ωρολογίου προγράμματος, επάρκεια ενοτήτων, δόμηση των ενοτήτων, συνέπεια στο προτεινόμενο-εγκριμένο ωρολόγιο πρόγραμμα, χρησιμότητα γνώσεων, διαδοχικότητα ενοτήτων, ανταπόκριση γνώσεων στις ανάγκες (απόκτηση γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων), βελτιώσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.
- Κριτήρια για το **θεωρητικό μέρος**: Χρησιμότητα θεωρητικών γνώσεων (στο σύνολό τους), πληρότητα κάλυψης των επιμέρους θεματικών ενοτήτων ως προς το περιεχόμενό τους, επάρκεια χρόνου ανάπτυξης επιμέρους θεματικών ενοτήτων, διαδοχικότητα, ιεράρχηση και σύνδεση θεματικών ενοτήτων, ανταπόκριση θεωρητικών γνώσεων στις ανάγκες (απόκτηση γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων), συνάφεια των θεωρητικών ενοτήτων με το αντικείμενο της κατάρτισης, παρουσίαση νέων γνώσεων, απόψεων, προσεγγίσεων και θεωριών (καινοτομικά στοιχεία θεματικών ενοτήτων), βελτιώσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.
- Κριτήρια για την **πρακτική άσκηση**: Σύνδεση πρακτικής άσκησης με τους στόχους και το θεματικό αντικείμενο του προγράμματος, συσχέτιση θεωρητικών και πρακτικών ενοτήτων, αξιο-

ποίηση αποκτηθέντων θεωρητικών γνώσεων στην πρακτική εξάσκηση, συμβουλευτική υποστήριξη/βοήθεια κατά τη διάρκεια εκπόνησης της πρακτικής, αποκτηθείσα εμπειρία μέσω της πρακτικής εξάσκησης, ποιότητα πρακτικής εξάσκησης, οργάνωση πρακτικής άσκησης, συμβολή της πρακτικής εξάσκησης για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, δυνατότητα εφαρμογής/αξιοποίησης αποτελεσμάτων πρακτικής εξάσκησης, επάρκεια χρόνου για την ολοκλήρωση της πρακτικής εξάσκησης, εκδήλωση ενδιαφέροντος από επιχείρηση ή φορέα (όπου έγινε η πρακτική) να παραμείνουν οι εκπαιδευόμενοι μετά το πέρας της πρακτικής εξάσκησης.

- Κριτήρια για τις **υποδομές** (χώροι, μηχανογράφηση, εποπτικά μέσα κ.λπ.): Επάρκεια/ καταλληλότητα/ καθαριότητα χώρου, καταλληλότητα χώρου, επάρκεια και ποιότητα εξοπλισμού (εξοπλισμός, προβολέας διαφανειών Η/Υ κ.λπ.).
- Κριτήρια για το **εκπαιδευτικό υλικό και τη μεθοδολογία εκπαίδευσης**: Επάρκεια και ποιότητα εκπαιδευτικού υλικού, έγκαιρη παράδοση εκπαιδευτικού υλικού, αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού (και μετά το τέλος του προγράμματος), σχεδιασμός μεθοδολογίας διδασκαλίας, καταλληλότητα μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας, εφαρμογή/ αποτελεσματικότητα μεθοδολογίας διδασκαλίας, χρησιμοποίηση αναγνωστηρίου.
- Κριτήρια για την **αποτελεσματικότητα** (μέσω των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης μετά το τέλος): Επίτευξη προσδοκώμενου αποτελέσματος στην εκπαιδευτική διαδικασία, ποσοστό απορρόφησης σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

E. Χρονικός προσδιορισμός – ροή αξιολόγησης

Η συλλογή των δεδομένων είναι **συνεχής**, καθώς, όπως αναλυτικά περιγράφεται παρακάτω, η συλλογή λαμβάνει χώρα σε τακτά χρονικά διαστήματα από την αρχή μέχρι τη λήξη του προγράμματος, αλλά και μετά από αυτό.

Φάσεις δυναμικής-διαμορφωτικής αξιολόγησης: Η αξιολόγηση του προγράμματος γίνεται σε τρεις φάσεις με βάση τη χρονική παράμετρο:

- Φάση **ΠΡΙΝ** (ex-ante): Πριν την έναρξη του προγράμματος κατάρτισης: επιλογή καταρτιζομένων και εκπαιδευτών, συλλογή δημογραφικών, μορφωτικών στοιχείων, προσδοκιών κ.ά.
- Φάση **ΚΑΤΑ** (on going): Κατά τη διάρκεια του προγράμματος κατάρτισης: ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση από εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους, υπευθύνους, επίσκεψη αξιολογητή, τεστ γνώσεων και μια σειρά από άλλες ενέργειες. Σκοπός αυτής της φάσης είναι να διαπιστωθεί η εξέλιξη του προγράμματος, έτσι ώστε να είναι εφικτές οι βελτιώσεις μέχρι το τέλος του.
- Φάση **META** (ex-post): Μετά το τέλος του προγράμματος: συνολική αξιολόγηση, παρακολούθηση καταρτιζομένων. Σκοπός είναι να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος κατάρτισης όσον αφορά τις γνώσεις που αποκτήθηκαν, και να διαπιστωθεί η συμβολή του προγράμματος στην εργασιακή τους κατάσταση.

ΣΤ. Μεθοδολογία αξιολόγησης

Οι **μέθοδοι** που χρησιμοποιούνται για το σύνολο των υπό αξιολόγηση αντικειμένων είναι:

- Ψυχομετρικά τεστ (εσωτερική και εξωτερική).
- Συνεντεύξεις (εσωτερική): ποιοτικά δεδομένα.
- Αυτοαξιολογήσεις (εσωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα.
- Ετεροαξιολογήσεις (εσωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα.
- Ερωτηματολόγια (εσωτερική): ποιοτικά δεδομένα.

- Σύγκριση/συσχέτιση αξιολογήσεων (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα.
- Τεστ αφομοίωσης γνώσεων (εσωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα.
- Έλεγχος διοικητικών/γραμματειακών υπηρεσιών από τον εξωτερικό αξιολογητή (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα.
- Έλεγχος των υποδομών κατά τη διάρκεια του προγράμματος από τον εξωτερικό αξιολογητή (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα.
- Έλεγχος ανταπόκρισης/συμβατότητας μεταξύ των συμβατικών δεσμεύσεων και των υλοποιηθέντων υποχρεώσεων από το φορέα κατάρτισης (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα.
- Έλεγχος του συστήματος παρακολούθησης των καταρτιζομένων και προώθησής τους σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (εξωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα.

Z. Αξιολογητές

Σύμφωνα με τη μέθοδο της **αλληλοαξιολόγησης**, όλοι οι εμπλεκόμενοι στο πρόγραμμα κατάρτισης μπορούν να αξιολογούν τα επιμέρους αντικείμενα (όσα από αυτά είναι δόκιμο να ελέγξουν και για όσα από τα κριτήρια είναι δόκιμο να ελέγξουν) [βλ. και παρακάτω: εργαλεία αξιολόγησης].

Στον Πίνακα «Συντελεστές βαρύτητας στα αντικείμενα κατάρτισης σύμφωνα με αυτόν που αξιολογεί» που ακολουθεί την ενότητα «Επεξεργασία δεδομένων» φαίνεται ποιος αξιολογεί και τι αξιολογεί.

Συγκεντρωτικά οι αξιολογητές είναι:

- καταρτιζόμενοι,
- εκπαιδευτές,
- Επιστημονικός Υπεύθυνος,
- Υπεύθυνος Προγράμματος,
- εξωτερικός αξιολογητής.

H. Επεξεργασία δεδομένων

Τα δεδομένα τα οποία συγκεντρώνονται με την προηγούμενη διαδικασία επεξεργάζονται με εξειδικευμένα στατιστικά προγράμματα και με ειδική ανάλυση περιεχομένου (ποιοτική ανάλυση) συνεντεύξεων, ανοικτών ερωτήσεων κ.λπ. Software για τα ψυχομετρικά τεστ, Software για τα τεστ ικανοτήτων.

Προκειμένου η αξιολόγηση του προγράμματος να καταλήγει σε ένα συνολικό βαθμό αξιολόγησης, ο οποίος θα χρησιμεύει και στη συνολική ετήσια αξιολόγηση του φορέα (στο κεφάλαιο της σύγκρισης των προγραμμάτων), γίνεται η παρακάτω επεξεργασία:

Στα αποτελέσματα ανά αντικείμενο αξιολόγησης υπολογίζονται συντελεστές βαρύτητας ανάλογα με το τη βαρύτητα της γνώμης του αξιολογητή σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα («Συντελεστές βαρύτητας στα αντικείμενα κατάρτισης σύμφωνα με αυτόν που αξιολογεί»). Σε άλλα κριτήρια έχει μεγαλύτερη βαρύτητα η γνώμη του καταρτιζόμενου και σε άλλα κριτήρια του εκπαιδευτή κ.λπ. Έτσι προκύπτει βαθμός αξιολόγησης ανά αντικείμενο αξιολόγησης.

Θ. Διάχυση αποτελεσμάτων Αξιολόγησης

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος είναι στη διάθεση και στη δυνατότητα επεξεργασίας:

- των **εκπαιδευτών** και του **Επιστημονικού Υπευθύνου**: Αποτελεί αντικείμενο συζήτησης σε όλες τις μεταξύ τους συναντήσεις (βλ. και ενότητα του παρόντος υποδείγματος για το συντονισμό των εκπαιδευτών).
- όλων των **συντελεστών** του προγράμματος και της **διεύθυνσης** του ΦΟΡΕΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ: Στην κατεύθυνση της βελτίωσης του σχεδιασμού και της οργάνωσης μελλοντικών προγραμμάτων κατάρτισης.
- της **αναθέτουσας αρχής**: Η αξιολόγηση κάθε προγράμματος κατάρτισης παραδίδεται στην αναθέτουσα αρχή μετά την παρέλευση διμήνου από το τέλος της κατάρτισης.

I. Εργαλεία Αξιολόγησης

Προκειμένου να υλοποιηθεί η αξιολόγηση του προγράμματος, όπως περιγράφηκε παραπάνω πρέπει να χρησιμοποιηθούν εξειδικευμένα εργαλεία αξιολόγησης.

Πριν αναφερθούν τα εργαλεία, πρέπει να γίνουν διευκρινήσεις που αφορούν το εύρος τους, τη μορφολογία τους, την αξιοποίησή τους κ.λπ.

Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιούνται για τα διάφορα επίπεδα και αντικείμενα αξιολόγησης είναι συνήθως **δομημένου τύπου ερωτηματολόγια**. Περιέχουν κυρίως ερωτήσεις κλειστές, πολλαπλών επιλογών, με δήλωση βαθμολογίας, ιεράρχησης, ανοικτές (με μικρό ποσοστό). Χρησιμοποιούνται κάποιες ερωτήσεις-κλειδιά (έχουν επιλεγεί αυτές με την πιο σημαίνουσα βαρύτητα) έτσι, ώστε να δίνεται η δυνατότητα επαλήθευσης της ειλικρινούς συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Τα ερωτηματολόγια πρέπει να συντάσσονται με τρόπο ώστε και να διευκολύνουν τον ερωτώμενο να τα συμπληρώσει, αλλά και να είναι χρηστικά κατά τη διαδικασία της κωδικοποίησης και εισαγωγής των δεδομένων.

Τα ερωτηματολόγια αυτά δίνονται σε όλους τους έμπυχους συντελεστές ενός προγράμματος, προκειμένου να συλλεχθούν πληροφορίες αξιολόγησης από όλους όσους έχουν σχέση με το πρόγραμμα (μεθοδολογία «**αλληλοαξιολόγησης**»). Το γεγονός ότι υπάρχει πληθώρα πληροφοριών δίνει και πολλές δυνατότητες στην επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων σε πολλές κατευθύνσεις και με πολλαπλές διασταυρώσεις. Βέβαια, δεν είναι δυνατό όλοι να αξιολογούν όλα τα αντικείμενα αξιολόγησης, καθώς δεν έχουν όλοι τις ίδιες εμπειρίες και τους ίδιους ρόλους.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται και περιγράφονται τα εργαλεία τα οποία είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν στις επιμέρους διαδικασίες αξιολόγησης.

Κάποια από τα περιγραφόμενα εργαλεία είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν και σε άλλες διαδικασίες της προετοιμασίας και της υλοποίησης ενός εκπαιδευτικού προγράμματος

Αίτηση - Αρχική αξιολόγηση:

Είναι ερωτηματολόγιο που συμπληρώνεται πριν από τη συνέντευξη, κατά τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων από όλους τους υποψήφιους καταρτιζόμενους, με σκοπό τη διερεύνηση των δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών κ.λπ. χαρακτηριστικών των ερωτώμενων. Τα στοιχεία που συλλέγονται χρησιμοποιούνται αφενός για την επιλογή των υποψηφίων, αφετέρου για τη εξαγωγή του προφίλ των καταρτιζομένων.

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου είναι:

- *Δημογραφικά:* Ερωτήσεις που αφορούν το δημογραφικό, κοινωνικό και οικονομικό προφίλ των καταρτιζομένων.
- *Μορφωτική κατάσταση:* Σκιαγραφούνται τα προσόντα και οι ικανότητες των ερωτώμενων και το μορφωτικό τους επίπεδο.
- *Παρελθούσα και παρούσα εργασιακή κατάσταση:* Γίνονται ερωτήσεις που αφορούν την επαγγελματική του κατάσταση και κατά το παρελθόν και στον παρόντα χρόνο.
- *Αναζήτηση εργασίας:* Διερευνάται το ενδιαφέρον αναζήτησης εργασίας από τους ερωτώμενους, οι τρόποι αναζήτησης, η συμμετοχή τους σε σεμινάρια κ.λπ.

Το εργαλείο αυτό είναι από αυτά με τη μεγαλύτερη χρήση από το φορέα, καθώς ο ρόλος του είναι πολλαπλός. Χρησιμοποιείται:

- κατά την επιλογή (και στη συνέντευξη και στην επεξεργασία των κριτηρίων),
- για την συμπλήρωση του μητρώου των καταρτισθέντων,
- στην παρακολούθηση της επαγγελματικής τους εξέλιξης, καθώς το εργαλείο αυτό περιέχει ερωτήσεις σχετικά με την πρότερη επαγγελματική τους κατάσταση, το μορφωτικό τους επίπεδο, τα προσόντα τους κ.λπ., στοιχεία που μαζί με το ερωτηματολόγιο παρακολούθησης και την επεξεργασία τους δίνουν πολύτιμο υλικό για τις εκθέσεις παρακολούθησης και που το γραφείο προώθησης ανασύρει κάθε φορά που αναζητά άτομα για συγκεκριμένες θέσεις εργασίας.

Αίτηση συνεργάτη - εκπαιδευτή:

Συμπληρώνεται από τον υποψήφιο συνεργάτη του φορέα κατάρτισης (είτε είναι εκπαιδευτής, είτε επιστημονικός υπεύθυνος κ.λπ.) και φυλάσσεται στο έντυπο και ηλεκτρονικό μητρώο του φορέα.

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου ενδεικτικά μπορεί να είναι οι εξής:

- Προσωπικά στοιχεία: Ερωτήσεις που συνθέτουν το βασικό δημογραφικό προφίλ των ερωτώμενων.
- Επάγγελμα: Στοιχεία για την επαγγελματική του κατάσταση.
- Τυπικά προσόντα: Επίπεδο σπουδών, παιδαγωγική κατάρτιση, ξένες γλώσσες, σεμινάρια κ.λπ.
- Επαγγελματική εμπειρία σχετική με αντικείμενο σπουδών: Στοιχεία της επαγγελματικής εμπειρίας που είναι συναφής με το τίτλο σπουδών (χρονική διάρκεια, θέση εργασίας, εμπειρία σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες κ.λπ.).
- Επαγγελματική εμπειρία εκπαιδευτικού προσωπικού: Στοιχεία της επαγγελματικής εμπειρίας του εκπαιδευτικού προσωπικού (χρονική διάρκεια, θέση εργασίας, εμπειρία σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες κ.λπ.).
- Διδακτική εμπειρία: Στοιχεία της διδακτικής εμπειρίας τους (χρονική διάρκεια, εμπειρία σε θεματικά πεδία, εμπειρία σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες κ.λπ.).
- Επαγγελματική εμπειρία σχετική με ανθρώπινους πόρους: Στοιχεία σχετικά με την επαγγελματική εμπειρία που είναι συναφής με τους ανθρώπινους πόρους ή/και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, η οποία δεν είναι συναφής με το αντικείμενο σπουδών.

Ενδιάμεση αξιολόγηση από τους καταρτιζόμενους:

Συμπληρώνεται κατά τη διάρκεια του προγράμματος (περίπου στο ήμισυ της συνολικής διάρκειας του προγράμματος).

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου είναι:

- Αξιολόγηση προγράμματος: Σε αυτή την ενότητα ο καταρτιζόμενος αξιολογεί κατά πόσο μέχρι στιγμής έχουν ικανοποιηθεί οι προσδοκίες του, επιπλέον αξιολογεί την ενημέρωση που δέχτηκε στην αρχή του προγράμματος, το περιεχόμενο (θεματικές ενότητες) και κατά πόσο αυτό ανταποκρίνεται στις ανάγκες του, την αξία των γνώσεων που παίρνει και κατά πόσο θα τις εφαρμόσει στο μέλλον σε πολλές πτυχές της ζωής του, το εκπαιδευτικό υλικό, το βαθμό που του δόθηκε η ευκαιρία να συμμετέχει στο πρόγραμμα, τη γραμματειακή υποστήριξη, τις υποδομές και τον εξοπλισμό του φορέα κ.λπ., παρατηρήσεις (ανοικτές ερωτήσεις) σχετικά με τη διεξαγωγή κ.λπ.
- Αυτοαξιολόγηση: Ο καταρτιζόμενος βαθμολογεί τον εαυτό του στα στοιχεία που του ζητούνται και που μπορεί να αξιολογήσει.
- Αξιολόγηση εκπαιδευτών: Ο καταρτιζόμενος βαθμολογεί τον κάθε εκπαιδευτή ξεχωριστά στις παραμέτρους που του ζητούνται και που μπορεί να αξιολογήσει.

Σκοπός των ερωτήσεων αυτών είναι αφενός τα αποτελέσματα που θα προκύψουν να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο στα χέρια του φορέα κατάρτισης στην κατεύθυνση της βελτίωσης των υπηρεσιών του μέχρι το τέλος του προγράμματος, αφετέρου να χρησιμοποιηθούν συγκριτικά με τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από το ερωτηματολόγιο της τελικής αξιολόγησης, το οποίο έχει την ίδια δομή και περίπου την ίδια διάρθρωση ερωτήσεων, με ελάχιστες απαραίτητες-αναπόφευκτες αποκλίσεις, που δεν εμποδίζουν την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Τελική αξιολόγηση από τους καταρτιζόμενους:

Συμπληρώνεται μετά από ατομική συνέντευξη με τον καταρτιζόμενο στο τέλος του προγράμματος (στο τέλος του ωρολογίου προγράμματος).

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου είναι ίδιες με αυτές του ερωτηματολογίου της ενδιάμεσης αξιολόγησης με μικρές διαφορές (είτε ελλείψεις, είτε προσθήκες). Για παράδειγμα, έχουν αφαιρεθεί ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με προτάσεις τους επί βελτιώσεων του προγράμματος και έχουν προστεθεί ερωτήσεις που αναφέρονται στην απολογιστική εκτίμηση της αξίας του προγράμματος.

Αξιολόγηση προγράμματος από τον εκπαιδευτή:

Συμπληρώνεται από τον εκπαιδευτή στο τέλος του προγράμματος.

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου είναι:

- Αξιολόγηση προγράμματος: Σε αυτή την ενότητα ο εκπαιδευτής αξιολογεί την ενημέρωση που είχε στην αρχή του προγράμματος, τις τακτικές (ή μη) συναντήσεις που είχε η εκπαιδευτική ομάδα του προγράμματος και τα θέματα συζήτησης, την οργάνωση και λειτουργία του προγράμματος, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, το ωρολόγιο και την υλοποίησή του, το εκπαιδευτικό υλικό και τη μεθοδολογία, τη γραμματειακή υποστήριξη και καταγράφει απόψεις και παρατηρήσεις για το πρόγραμμα.
- Αξιολόγηση καταρτισθέντων: Ο εκπαιδευτής βαθμολογεί τον κάθε ένα καταρτισθέντα ξεχωριστά βάσει πολλών κριτηρίων και επίσης απαντά σε ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με τους λόγους παρακολούθησης των καταρτισθέντων, τη σωστή επιλογή τους στο πρόγραμμα κ.ά.
- Αυτοαξιολόγηση: Ο εκπαιδευτής βαθμολογεί τον εαυτό του στα στοιχεία που του ζητούνται.
- Αξιολόγηση Υπευθύνου Προγράμματος: Ο εκπαιδευτής αξιολογεί τον υπεύθυνο προγράμματος στα στοιχεία που του ζητούνται.
- Αξιολόγηση Επιστημονικού Υπευθύνου: Ο εκπαιδευτής αξιολογεί τον επιστημονικό υπεύθυνο στα στοιχεία που του ζητούνται.

Αξιολόγηση προγράμματος από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο:

Συμπληρώνεται στο τέλος του προγράμματος από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο.

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου είναι:

- Αξιολόγηση προγράμματος: Σε αυτή την ενότητα ο επιστημονικός υπεύθυνος αξιολογεί την επίτευξη ή μη των στόχων του προγράμματος, το χρονοδιάγραμμα, τις υποδομές, τον εξοπλισμό, τη γραμματειακή υποστήριξη και καταγράφει απόψεις και παρατηρήσεις για το πρόγραμμα.
- Αξιολόγηση συνόλου καταρτισθέντων: Ο Επιστημονικός Υπεύθυνος βαθμολογεί το σύνολο των καταρτισθέντων του προγράμματος στα στοιχεία που του ζητούνται.
- Αξιολόγηση εκπαιδευτών: Ο Επιστημονικός Υπεύθυνος βαθμολογεί κάθε έναν εκπαιδευτή ξεχωριστά στα στοιχεία που του ζητούνται.
- Αυτοαξιολόγηση: Ο επιστημονικός υπεύθυνος βαθμολογεί τον εαυτό του στα στοιχεία που του ζητούνται.
- Αξιολόγηση υπευθύνου ομάδας έργου: Ο Επιστημονικός Υπεύθυνος βαθμολογεί τον υπεύθυνο ομάδας έργου στα στοιχεία που του ζητούνται.

Αξιολόγηση προγράμματος από τον υπεύθυνο προγράμματος:

Συμπληρώνεται στο τέλος του προγράμματος από τον υπεύθυνο προγράμματος.

- Αξιολόγηση προγράμματος: Σε αυτή την ενότητα ο Υπεύθυνος Προγράμματος αξιολογεί την επίτευξη ή μη των στόχων του προγράμματος και καταγράφει απόψεις και παρατηρήσεις για το πρόγραμμα.
- Αξιολόγηση Επιστημονικού Υπευθύνου: Ο Υπεύθυνος Προγράμματος βαθμολογεί τον επιστημονικό υπεύθυνο στα στοιχεία που του ζητούνται.

Δελτίο παρακολούθησης μετά το τέλος του προγράμματος:

Συμπληρώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα μετά το τέλος του προγράμματος. Συμπληρώνεται από το Γραφείο Διασύνδεσης με την αγορά εργασίας σε συνέντευξη με τον καταρτισθέντα.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αναφέρονται στην παρακολούθηση επαγγελματικής κατάστασης: ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με την επαγγελματική κατάσταση του καταρτισθέντα μετά το πέρας του προγράμματος και την προώθησή του σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης γενικά.

Συνοδευτικά κείμενα σε κάθε ερωτηματολόγιο:

Δίνουν οδηγίες συμπλήρωσης και παρακινούν τη συμπλήρωση, καταγράφοντας τη σημασία και τους στόχους της αξιολόγησης. Σκοπός της ύπαρξης των συνοδευτικών κειμένων είναι η αποφυγή λαθών κατά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, η παροχή βοήθειας ως προς τον τρόπο συμπλήρωσης των διάφορων τύπων ερωτήσεων και, τέλος, η συνειδητοποίηση από το άτομο που τα συμπληρώνει του πόσο σημαντικό είναι να δίνονται ειλικρινείς και αντικειμενικές απαντήσεις, εφόσον η αξιολόγηση στοχεύει στη βελτίωση του προγράμματος.

Τα εργαλεία αξιολόγησης παρουσιάζονται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα:

Εργαλείο:	Ποιος το χρησιμοποιεί/ συμπληρώνει:	Πότε χρησιμοποιείται:
Τεστ ενδιαφερόντων/ προσωπικότητας	Υποψήφιοι	Πριν την έναρξη
Τεστ δεξιοτήτων	Υποψήφιοι	Πριν την έναρξη
Αίτηση - Αρχική αξιολόγηση	Υποψήφιοι	Πριν την έναρξη
Αίτηση συνεργάτη	Υποψήφιος συνεργάτης	Πριν την έναρξη
Ενδιάμεση αξιολόγηση από τους καταρτιζόμενους	Καταρτιζόμενοι	Στη μέση του προγράμματος
Τελική αξιολόγηση από τους εκπαιδευόμενους	Καταρτιζόμενοι	Στο τέλος του προγράμματος
Αξιολόγηση προγράμματος από τον εκπαιδευτή	Εκπαιδευτές	Στο τέλος του προγράμματος
Αξιολόγηση προγράμματος από τον επιστημονικό υπεύθυνο	Επιστημονικός Υπεύθυνος	Στο τέλος του προγράμματος
Αξιολόγηση προγράμματος από τον υπεύθυνο προγράμματος	Υπεύθυνος Προγράμματος	Στο τέλος του προγράμματος
Δελτίο παρακολούθησης μετά το τέλος του προγράμματος	Γραφείο Προώθησης	Μετά το τέλος του προγράμματος
Συνοδευτικά κείμενα σε κάθε ερωτηματολόγιο	Όλοι	Σε όλες τις φάσεις

Άσκηση 6

Ανατρέξτε σε μια περίπτωση εκπαιδευτικού προγράμματος στο οποίο συμμετείχατε, είτε ως εκπαιδευτής/τρια, είτε ως εκπαιδευόμενος/η, και όπου έγινε τελική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Με τη βοήθεια των πληροφοριών που πήρατε από το προηγούμενο κεφάλαιο, σχολιάστε τα εξής θέματα που αναφέρονται στη διαδικασία της αξιολόγησης:

- Η αξιολόγηση ασχολήθηκε με τον έλεγχο του εκπαιδευτικού έργου των εκπαιδευτών;
- Είχε απολογιστικό χαρακτήρα;
- Ήταν απλώς μια τελετουργική επισφράγιση του τέλους του προγράμματος;
- Ήταν μια διαδικασία σημαντική για την αξιολόγηση και ανατροφοδότηση του προγράμματος, και του εκπαιδευτικού έργου συνολικά;

Καταγράψτε τις εκτιμήσεις σας και συζητήστε τις με τους συναδέλφους σας.

9.2. Διαχείριση προγραμμάτων στο πλαίσιο λειτουργίας δομών ΣΕΠ. Εξοικείωση με προγράμματα ΕΠΕΑΕΚ

Σκοπός του κεφαλαίου

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται αρχικά τα χαρακτηριστικά και οι στόχοι των προγραμμάτων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΚ Ι, στον τομέα της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και στη συνέχεια αναλύονται τα έργα που αφορούν στην εκπαίδευση Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της ΤΕΕ, στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ.

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο των πράξεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ, καθώς και η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών από την εμπλοκή των εκπαιδευομένων σε προγράμματα που ήδη υλοποιήθηκαν.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η διεθνοποίηση της οικονομίας, η αλματώδης εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και οι θεαματικές επιπτώσεις τους στην απασχόληση και στις μεθόδους παραγωγής και διάθεσης των αγαθών, επηρεάζουν καθοριστικά τόσο την αγορά εργασίας όσο και την εξέλιξη των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση.

Η ενίσχυση των τάσεων αυτών, σε συνδυασμό και με τις μεταβολές των μεθόδων παραγωγής απαιτούν επιχειρηματική και παραγωγική ευελιξία και υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας τόσο των εργαζομένων όσο και των ίδιων των επιχειρήσεων στις συνεχείς αλλαγές.

Οι παραπάνω εξελίξεις καθιστούν ολοένα και πιο δύσκολο τον αρχικό επαγγελματικό προσανατολισμό των ατόμων και δημιουργούν συνθήκες, οι οποίες επιβάλλουν συνεχείς επαναπροσανατολισμούς κατά τη διάρκεια της ζωής των εργαζομένων.

Οι διαδικασίες πρόσληψης στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα αλλάζουν. Τα τυπικά προσόντα παραχωρούν συνεχώς τη θέση τους στα ουσιαστικά προσόντα, στην προηγούμενη εμπειρία, στην ουσιαστική ικανότητα, στην πραγματική γνώση και στις δεξιότητες του ατόμου.

Κοντά σε όλα αυτά αυξάνονται και οι εργασίες που μπορούν να γίνουν στο σπίτι. Η διάκριση ανάμεσα στο χρόνο εργασίας και στον ελεύθερο χρόνο, ανάμεσα στην επαγγελματική και οικογενειακή ζωή γίνεται όλο και πιο ασαφής. Όλα αυτά δημιουργούν νέα δεδομένα στον επαγγελματικό προσανατολισμό των ατόμων.

Η κατάσταση αυτή ενισχύεται και από τις εξελίξεις που πραγματοποιούνται στις βασικές δομές της ελληνικής οικονομίας. Ο ανταγωνισμός και οι νέες συνθήκες που θα επικρατήσουν στην αγορά εργασίας αναμένεται να οδηγήσουν στην αύξηση του ποσοστού των ατόμων που θα προσφέρουν προϊόντα (υπηρεσίες, υλικά, κ.λπ.) σε μεγαλύτερες επιχειρήσεις ως εξωτερικοί συνεργάτες.

Δεν πρέπει τέλος να αγνοηθούν και οι εξελίξεις στον κοινωνικό και δημογραφικό τομέα, οι οποίες επηρεάζουν την αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και το σχολικό και επαγγελματικό προσανατολισμό. Η άμβλυνση των κοινωνικών διακρίσεων ως προς το ρόλο των δύο φύλων θα οδηγήσει στην αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και κυρίως σε ορισμένους επαγγελματικούς κλάδους, στους οποίους η παρουσία τους ήταν μέχρι σήμερα μικρή.

Οι εξελίξεις και οι αναγκαιότητες που προαναφέρθηκαν απαιτούν, μεταξύ των άλλων, την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού συστήματος **Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.)** ικανού να προσφέρει σε μαθητές, γονείς και εργαζομένους:

- Έγκυρη και αξιόπιστη πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα, η οποία πρέπει να επαναλαμβάνεται - με κατάλληλες προσαρμογές- κατά τη διάρκεια της φοίτησης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Ενημέρωση για τις εξελίξεις στην οικονομία, την παραγωγή και την αγορά εργασίας.
- Σωστή επαγγελματική διαπαιδαγώγηση έτσι ώστε οι νέοι, κυρίως, να απαλλαγούν από τα κοινωνικο-επαγγελματικά στερεότυπα, να συνειδητοποιήσουν τις αλλαγές στο χώρο της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας, να αποκτήσουν αυτογνωσία ως προς τις ιδιαιτερότητες, τις κλίσεις, τις αξίες και τα ενδιαφέροντα τους και να καταστούν ικανοί να παίρνουν οι ίδιοι υπεύθυνες αποφάσεις έχοντας πλήρη συνείδηση των συνεπειών τους.
- Συμβουλευτική υποστήριξη σε όλες τις κρίσιμες φάσεις λήψης αποφάσεων, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της αρχικής τους εκπαιδευτικής πορείας, αλλά και μετά την είσοδο στην αγορά εργασίας.

9.2.1. Προγράμματα που υλοποιήθηκαν στον τομέα της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Τα προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού, τα προγράμματα πρακτικής άσκησης και τα προγράμματα ανάπτυξης ατομικών δεξιοτήτων, στόχο έχουν την σύνδεση της εκπαίδευσης (δευτεροβάθμιας, τεχνικής, αρχικής επαγγελματικής και ανώτατης) με την αγορά εργασίας και την βελτίωση των πιθανοτήτων εύρεσης ικανοποιητικής απασχόλησης.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΚ Ι, στον τομέα της **Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού** στην **δευτεροβάθμια** εκπαίδευση:

- καταρτίστηκαν 90 Υπεύθυνοι ΣΕΠ, 78 καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως τεκμηριωτές πληροφοριακού υλικού, και 870 καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.
- Οργανώθηκαν, εξοπλίστηκαν και λειτουργούν 68 Κέντρα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ) και 200 Γραφεία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓραΣΕΠ) σε όλη τη χώρα.
- Ιδρύθηκε και άρχισε να λειτουργεί το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ), το οποίο θεσμικά συνδέει την εκπαίδευση με την απασχόληση, αφού αποτελεί κοινό όργανο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υπουργείου Εργασίας.
- Εκπονήθηκε κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό για θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, το οποίο θα εκδοθεί για ευρεία διανομή. Επίσης, δημιουργήθηκε ηλεκτρονική βάση δεδομένων για την εκπαιδευτική και επαγγελματική πληροφόρηση.
- Κατασκευάστηκαν μια σειρά από ψυχολογικά τεστ για τον ΣΕΠ.
- Μελετήθηκαν, σχεδιάστηκαν και αναπτύχθηκαν προγράμματα για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και για Άτομα που κινδυνεύουν με Κοινωνικό Αποκλεισμό.
- Εκπονήθηκαν μελέτες που αφορούσαν τη διαμόρφωση των στάσεων και αντιλήψεων των εφήβων κατά τη μετάβασή τους στην ενήλικη ζωή, όσον αφορά στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους επιλογές, τις επιδράσεις που ασκούν τα ΜΜΕ στην πληροφόρηση και στη διαμόρφωση των επαγγελματικών στάσεων, κ.λπ.
- Εκπονήθηκε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο μελέτη σκοπιμότητας, βασισμένη σε πανελλήνια έρευνα 5.000 μαθητών, για την ίδρυση Παρατηρητηρίου Παρακολούθησης Αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Οι παραπάνω δραστηριότητες, που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ Ι για τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό περιλαμβάνονται μεταξύ των σημαντικότερων προσπαθειών που έγιναν στη χώρα μας για την ανάπτυξη του θεσμού αυτού. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η δημιουργία των ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ, τα οποία προσφέρουν αξιόλογες υπηρεσίες σε μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς, καθώς και στο ευρύτερο κοινό. Παρ' όλα αυτά, ο αριθμός των λειτουργούντων ΚΕΣΥΠ και, κυρίως, των ΓΡΑΣΕΠ δεν είναι επαρκής και δεν καλύπτει τις υπάρχουσες ανάγκες, γεγονός το οποίο επιβάλλει την επέκτασή τους. Ιδιαίτερη ανάγκη υπάρχει για την δημιουργία ΓΡΑΣΕΠ που θα καλύψουν τα ΤΕΕ και τα νυχτερινά σχολεία.

Η επιμόρφωση των υπευθύνων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και εκπαιδευτικών στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, είχε πολλαπλές θετικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη του θεσμού και στην καλύτερη εφαρμογή του στα σχολεία. Κρίνεται απαραίτητο να συνεχιστεί και να επεκταθεί η επιμόρφωση για την κάλυψη μεγαλύτερου αριθμού εκπαιδευτικών.

Παράλληλα, απαιτείται η παραγωγή νέου συμπληρωματικού εκπαιδευτικού και πληροφοριακού υλικού, ιδιαίτερα στους τομείς των επαγγελματικών μονογραφιών, των νέων ευκαιριών που προσφέρονται στους νέους, των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και της άτυπης εκπαίδευσης. Ακόμη μεγαλύτερη είναι η ανάγκη παροχής συστηματικότερων πληροφοριών στους νέους, κυρίως, για τις εξελίξεις στην οικονομία και παραγωγή και ειδικότερα για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Όσον αφορά τα προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων, η έμφαση του ΕΠΕΑΕΚ Ι ήταν στα προγράμματα της Αγωγής Υγείας, Κινητικότητας Μαθητών - Εκπαιδευτικών και Αγωγή του Καταναλωτή, όπου:

- χρηματοδοτήθηκαν 2.190 προγράμματα ενίσχυσης σχολικών πρωτοβουλιών σε θέματα Αγωγής Υγείας,
- υποστηρίχθηκε το δίκτυο των Υπευθύνων Υγείας,
- αναπτύχθηκε εκπαιδευτικό υλικό κατάλληλο για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια
- επιμορφώθηκαν 3.740 εκπαιδευτικοί και 120 στελέχη της Αγωγής Υγείας.
- Χρηματοδοτήθηκαν 2.000 Προγράμματα Κινητικότητας Μαθητών - Εκπαιδευτικών και 1.200 Προγράμματα Αγωγής του Καταναλωτή.

9.2.2. Η εκπαίδευση Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της ΤΕΕ, στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II

Η εκπαίδευση Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της ΤΕΕ έχει ως κύριο σκοπό τη βελτίωση της πληροφόρησης των μαθητών, για τις εκπαιδευτικές δυνατότητες και για τον κόσμο της απασχόλησης. Μέσα από τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την συμβουλευτική, οι μαθητές οδηγούνται στην αποσαφήνιση των στόχων τους, στην ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης τους και προετοιμάζονται επαρκώς για την ζωή του εργαζόμενου και του πολίτη.

Ειδικότερα, για τη σύνδεση της τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, το Μέτρο 2.4 του ΕΠΕΑΕΚ II περιλαμβάνει την ακόλουθη Ενέργεια, η οποία αναλύεται στη συνέχεια σε κατηγορίες Πράξεων:

Ενέργεια 2.4.1: Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός για μαθητές του Ενιαίου (Γενικού) Λυκείου, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης

Η Ενέργεια στοχεύει στην υποστήριξη της ανάπτυξης των δομών και δράσεων συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Επίσης, στοχεύει στην συνέχιση της ανάπτυξης πληροφοριακού υλικού και ψυχομετρικών εργαλείων για όλους τους μαθητές και σπουδαστές συμπεριλαμβανόμενων και εκείνων με αναπηρίες ή εκείνων που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό. Τέλος, θα προωθηθεί η υλοποίηση προγραμμάτων συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού στις εκπαιδευτικές μονάδες.

Στα πλαίσια αυτά θα εκτελεστούν κατηγορίες Πράξεων που αφορούν τις δομές, το ανθρώπινο δυναμικό, το ψυχοπαιδαγωγικό υλικό καθώς και υποστηρικτικές ενέργειες. Ενδεικτικά οι κατηγορίες Πράξεων συμπεριλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Κατηγορία Πράξεων α: Ενίσχυση των δομών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Στα πλαίσια της παρούσας κατηγορίας Πράξεων θα επιδιωχθεί η ενίσχυση των λειτουργούντων ΓΡΑΣΕΠ και ΚΕΣΥΠ, η αύξηση του προσωπικού τους, η στελέχωσή τους με εξειδικευμένο προσωπικό (Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Ψυχολόγους, Κοινωνιολόγους, Κοινωνικούς Λειτουργούς, κ.τ.λ.) μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων ΣΕΠ και η αναβάθμιση της υλικοτεχνικής τους υποδομής για να μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στο έργο τους. Επίσης, θα υποστηριχθεί η δημιουργία νέων ΓΡΑΣΕΠ, ΚΕΣΥΠ καθώς και δύο συντονιστικών ΚΕΣΥΠ στο ΥΠΕΠΘ και στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΠΙ), έτσι ώστε να καλυφθούν και οι ανάγκες διαφόρων τύπων σχολείων, όπως των εσπερινών σχολείων. Η ανάγκη αυτή γίνεται πιο επιτακτική αν ληφθεί υπόψη ότι μέσω αυτών των δομών θα υποστηριχθούν και άλλες Ενέργειες του ΕΠΕΑΕΚ II, όπως τα προγράμματα ανάπτυξης επιχειρηματικότητας ή τα προγράμματα που θα συμβάλλουν στην βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Παράλληλα, θα υποστηριχθεί η ανάπτυξη του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ) μέσω της ηλεκτρονικής σύνδεσής του με όλα τα δίκτυα πληροφοριών που λειτουργούν σήμερα και υποστηρίζουν τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό (Στατιστική Υπηρεσία, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΚΕΣΥΠ, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, κ.τ.λ.) στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. Ploteus). Επίσης, κρίνεται σκόπιμη η ενίσχυση της βιβλιοθήκης του, των υπηρεσιών τεκμηρίωσης και διάδοσης ενημερωτικού υλικού και η ανάπτυξη βάσεων και Τράπεζας Πληροφοριών. Παράλληλα θα ενισχυθούν και οι υφιστάμενες δομές του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, για την υποστήριξη των αποκεντρωμένων ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ.

Για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παραπάνω, θα αξιοποιηθούν τα πορίσματα υφιστάμενων μελετών, σχετικά με την εκτίμηση των αναγκών της αγοράς εργασίας, την ανεργία των νέων, τη σχολική διαρροή και τη σχολική αποτυχία και θα εκπονηθούν συμπληρωματικές έρευνες όπου κριθεί αναγκαίο όπως, η οργάνωση των ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ σε σχέση με τη διευρυμένη αποστολή τους.

Τα ΚΕΣΥΠ και τα ΓΡΑΣΕΠ, τόσο τα υφιστάμενα όσο και αυτά που θα δημιουργηθούν, θα εκτελούν εκπαιδευτικές δραστηριότητες πληροφόρησης, συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, προγράμματα ενίσχυσης επιχειρηματικότητας και συμβουλευτικής στήριξης γυναικών.

Κατηγορία Πράξεων β: Παρατηρητήριο Παρακολούθησης Αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης

Απαραίτητη κρίνεται η θεσμοθέτηση και ανάπτυξη του Παρατηρητηρίου Παρακολούθησης Αποφοίτων. Στόχος του Παρατηρητηρίου είναι η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της μελέτης σκοπιμότητας που εκπονήθηκε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και η δημιουργία (θεσμικά και ουσιαστικά) ενός οργάνου, ικανού να παρακολουθεί την εξέλιξη όλων των αποφοίτων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Το παρατηρητήριο θα συνεργάζεται με τις δομές συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού του ΟΕΕΚ και τα γραφεία διασύνδεσης των σχολικών μονάδων επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς θα υπάρχει συνεργασία και συντονισμός με το Υπουργείο Απασχόλησης και άλλους θεσμοθετημένους φορείς (Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης, Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης).

Κατηγορία Πράξεων γ: Ανάπτυξη ειδικού επιμορφωτικού υλικού για την επιμόρφωση Συμβούλων Συμβουλευτικής & Επαγγελματικού Προσανατολισμού και επιμόρφωσή τους

Η συνεχής εξέλιξη των νέων τεχνολογιών προκαλεί ραγδαίες αλλαγές στις μεθόδους παραγωγής και επηρεάζει αποφασιστικά το χώρο των επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Η επιμόρφωση και συνεχής ενημέρωση των Συμβούλων Συμβουλευτικής είναι επιβεβλημένη και θα πραγματοποιηθούν ειδικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης, για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η ανάπτυξη ειδικού επιμορφωτικού υλικού καθώς επίσης και η χρήση της νέας τεχνολογίας για επιμόρφωση όπως η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, κ.ά.

Κατηγορία Πράξεων δ: Ανάπτυξη και διάχυση του πληροφοριακού και του ψυχο-παιδαγωγικού υλικού

Αναγκαία κρίνεται η περαιτέρω ανάπτυξη ή και αγορά υποστηρικτικού, έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού για την εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Το υλικό αυτό διακρίνεται σε:

- α) ψυχοπαιδαγωγικό και ενημερωτικό υλικό, έντυπο και ηλεκτρονικό, που αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης (κατευθύνσεις σπουδών), και
- β) πληροφοριακό υλικό, έντυπο και ηλεκτρονικό, που αφορά την αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στην ελληνική οικονομία.

Κατηγορία Πράξεων ε: Εφαρμογή προγραμμάτων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε εκπαιδευτικές μονάδες

Στα πλαίσια αυτής της κατηγορίας Πράξεων θα επιχειρηθεί η διάχυση θεμάτων του ΣΕΠ στα σχολικά μαθήματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων επαγγελματικής διαπαιδαγώγησης στις σχολικές μονάδες και θα ενθαρρυνθούν προγράμματα σύνδεσης του σχολείου με την αγορά εργασίας. Επίσης, θα υποστηριχθούν προγράμματα για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών που απευθύνονται σε άτομα ειδικών αναγκών και ειδικών κατηγοριών που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

Άσκηση 7

Έχετε λάβει μέρος, με οποιαδήποτε ιδιότητα (του εκπαιδευόμενου, του εκπαιδευτή, ή του συνεργάτη) σε κάποιο πρόγραμμα ή έργο του ΕΠΕΑΕΚ Ι ή ΙΙ;

Ποιο ήταν το περιεχόμενο και οι στόχοι του;

Ποιος ήταν ο ρόλος σας και ο χρόνος ενασχόλησης σας στο πρόγραμμα/ έργο αυτό;

Συζητήστε την εμπειρία που αποκτήσατε με τους συναδέλφους σας.

Βιβλιογραφία

1. Βεργίδης Δ., (2004), Η Εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα: επιτεύγματα και Δυσλειτουργίες, Αθήνα, Α' διεθνές επιστημονικό συνέδριο της Επιστημονικής Ένωσης Ενηλίκων: <http://www.adulteduc.gr/Scripts/Files/vergidis.pdf>.
2. Βεργίδης, Δ. (επιμ.) (2003), Εκπαίδευση Ενηλίκων: Συμβολή στην Εξειδίκευση Στελεχών, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
3. Βεργίδης, Δ. και Καραλής, Θ. (1999), Εκπαίδευση Ενηλίκων: Σχεδιασμός, οργάνωση και αξιολόγηση προγραμμάτων, Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
4. ΕΚΕΠΙΣ, (2006), «Εκπαιδευτικό Υλικό για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης» Αθήνα.
5. ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, (2007) Συμπλήρωμα Προγραμματισμού, <http://www.epaeek.gr/>
6. Καραλής Θ., Η εκπαίδευση Ενηλίκων στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. http://www.eap.gr/programmes/ekp/ekp64/docs/Th_Karalis_1.pdf
7. Καψάλης, Α. & Παπασαμάτης, Α. (2002), Εκπαίδευση Ενηλίκων Τεύχος Α' Γενικά Εισαγωγικά Θέματα, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
8. Κόκκος Α. (2005) Εκπαίδευση ενηλίκων: ανιχνεύοντας το πεδίο, Μεταίχμιο, Αθήνα.
9. Κόκκος Α., (2004), Οι κοινωνικές διαθέσεις απέναντι στην τυπική εκπαίδευση και την
10. Κόκκος, Α. (1999) Εκπαιδευτικές Τεχνικές στο: Εκπαίδευση Ενηλίκων: Εκπαιδευτικές Μέθοδοι και Ομάδα εκπαιδευομένων, Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
11. Μάρδας, Γ. Δ. (2002), Οργάνωση, Διοίκηση και Οικονομία του Συστήματος Δια Βίου Εκπαίδευσης, Παπαζήσης, Αθήνα.
12. Χαλάς, Ι., (2001), Κατάρτιση Ολικής Ποιότητας, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, Αθήνα.
13. Χασάπης Δ., (2000), Σχεδιασμός, Οργάνωση, Εφαρμογή και αξιολόγηση Προγραμμάτων επαγγελματικής Κατάρτισης, ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, Αθήνα.
14. Jarvis P. (2003), Adult and continuing education: theory and practice, - 2η έκδ. Ανατυπωμένη, Routledge, London; New York.
15. Noye, D. - Riveteau, J, (1998), «Πρακτικός Οδηγός του Εκπαιδευτή», ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, Αθήνα
16. Rogers, A., (1999), « Εκπαίδευση Ενηλίκων», ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, Αθήνα.